

1. גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע
2. המוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר
3. רופאים לזכויות אדם - ישראל
4. האגודה לזכויות האזרח בישראל

ע"י ב"כ עוה"ד אסנת כהן ליפשיץ (מ.ר. 52260);
סיגי בן ארי; מוחמד עווד
מעמותת "גישה - מרכז לשמירה על הזכות לנוע"
רח' הארבעה 10, תל אביב
טלפון: 03-62441120; פקס: 03-6244130
דוא"ל: info@gisha.org

העותרים

- נ ג ד -

1. ממשלת ישראל
2. ראש הממשלה
3. שר הביטחון
4. הרמטכ"ל
5. מתאם פעולות הממשלה בשטחים

ע"י מחלקת בג"צים, פרקליטות המדינה
רחוב צלאח א-דין 29, ירושלים
טלפון: 02-6466590; פקס: 02-6466655

המשיבים

עתירה למתן צו על תנאי ובקשה לקיום דיון דחוף

בית המשפט הנכבד מתבקש בזאת להוציא מלפניו צו על תנאי המופנה כנגד המשיבים, המורה להם לבוא וליתן טעם כדלקמן:

מדוע לא יפתחו באופן מידי את המעברים לרצועת עזה וינקטו, ללא דיחוי ובתיאום מלא עם האומות המאוחדות, בכל האמצעים הדרושים והאפקטיביים על מנת להבטיח אספקה ללא הפרעה, בהיקף רחב, מצד כל הגורמים הרלוונטיים, של שירותים בסיסיים וסיוע הומניטרי הנדרשים בדחיפות, לרבות מזון, מים, חשמל, דלק, מחסה, ביגוד, צורכי היגיינה ותברואה, וכן ציוד רפואי וטיפול רפואי, לכלל האוכלוסייה הפלסטינית ברצועת עזה.

מבוא ובקשה לדיון דחוף

1. מאז יום 2.3.2025 מונעת מדינת ישראל מעבר של סיוע הומניטארי וסחורות מכל סוג לאוכלוסיה האזרחית ברצועת עזה בשל החלטה מודעת ומכוונת של "הדרג המדיני". המשיבים אשר שולטים באופן מוחלט ובלעדי בגבולותיה היבשתיים, אוויריים וימיים, סגרו את כלל המעברים לרצועה, לרבות המעברים עם מצרים. כתוצאה ישירה מהחלטת המשיבים, במשך 77 ימים לא נכנסו לרצועה מזון, תרופות וציוד רפואי, ציוד מחסות, דלק וחשמל, צורכי היגיינה ותברואה, ציוד הנדרש לתיקון תשתיות חיוניות וחומרים הנדרשים להפעלתן ועוד ועוד.
2. בשל כך, המצב ההומניטארי הנוכחי ברצועת עזה הוא הגרוע ביותר מאז תחילת המלחמה: אלפי ילדים נמצאים בתת-תזונה חריפה ומספר מקרי המוות כתוצאה מכך עלה לאחרונה; הרוב המכריע של התושבים סובל ממחסור במזון ומים ונאבק על מנת לשרוד; מערכת הבריאות הקורסת לא מסוגלת לתת מענה לרעבים, לחולים ולפצועים, לילדים, לנשים הרות וליולדות; המחסור בתרופות, ציוד רפואי ודלק מונע תפעול ראוי של מתקני הבריאות המעטים שעוד פועלים. כל ניסיון לתאר את היקף המחסור ממנו סובלים תושבי הרצועה, או את עומק המצוקה הנגרמת להם נדון לכישלון.
3. אין מחלוקת כי למדינת ישראל יש חובה משפטית, לכל הפחות, "לאפשר ולהקל" מעבר סיוע הומניטארי לתושבי הרצועה. צד ללחימה חייב לקיים חובה זו ללא תלות בהתנהלות הצד שמנגד. בבג"ץ 2280/24 בית המשפט הכיר בחובה זו. הנשיא עמית חזר והדגיש "כי המשיבים עצמם לא חלקו על תחולתן של חובות מכוח הדין הבינלאומי והישראלי בכל הנוגע לסיוע ההומניטרי".
4. אמנם העותרים סבורים, בניגוד לפסק הדין, כי המשיבים הפרו את הדין הבינלאומי גם לפני שהחליטו לסגור את המעברים, אך במסגרת עתירה זו, אין הכרח להידרש לכך שכן, החלטת הדרג המדיני לסגור את המעברים, במטרה למנוע סיוע הומניטארי מהאוכלוסיה האזרחית ברצועה מלמדת על הפרה חמורה ומתמשכת של המשפט הישראלי והדין הבינלאומי, מהווה פשע מלחמה ואף עלולה לעלות כדי פשע נגד האנושות.
5. נוכח הפגיעה הלא אנושית באוכלוסיה האזרחית וכנגד ההחלטה על סגירת המעברים בניגוד לדין מוגשת עתירה זו, במסגרתה מבקשים העותרים כי בית המשפט הנכבד יורה על קביעת מועד דיון דחוף בה.

הצדדים לעתירה

6. העותרים 1-4 הם ארגוני זכויות אדם בישראל שמטרתם להגן על זכויות אדם בישראל ובשטחים הכבושים.
7. המשיבה 1 (להלן: **ממשלת ישראל**) היא הרשות המבצעת של מדינת ישראל אשר פועלת מכוח חוק יסוד: הממשלה.
8. המשיב 2 (להלן: **ראש הממשלה**) הוא העומד בראש הממשלה ובראש הוועדה לענייני ביטחון לאומי.
9. המשיב 3 (להלן: **שר הביטחון**) הוא הממונה מטעם ממשלת ישראל על הצבא מכוח חוק יסוד: הצבא.
10. המשיב 4 (להלן: **הרמטכ"ל**) הוא הדרג הפיקודי העליון העומד בראש הצבא הישראלי ואחראי על כל פעולות הצבא ברצועת עזה.
11. המשיב 5 (להלן: **המתפ"ש**) הוא האחראי על יישום מדיניות ממשלת ישראל בשטחי הגדה המערבית ורצועת עזה.

רקע

12. **מעל שנה ושבעה חודשים** נמצאת האוכלוסיה האזרחית ברצועת עזה תחת מתקפה ישראלית חסרת תקדים. יותר משני מיליון תושבי הרצועה, רובם המוחלט תושבים מוגנים, נתונים תחת מתקפות צבאיות מהאוויר, מהים והיבשה. 70% משטח רצועת עזה הם שטחים אסורים לכניסה (no go zone) בהוראת המשיבים או שהם נמצאים תחת הוראות עקירה של המשיבים. גם "האזור ההומניטארי" שאותו קבעה ישראל באזור המוואסי, אינו קיים עוד. המשיבים לא מתאמצים עוד ליצור מראית עין של דאגה לשלומם של התושבים המוגנים כפי שעשו בעבר: **בשטחה המצומצם של הרצועה, אף אדם אינו בטוח ואין מקום מחסה שאינו חשוף לפגיעות קטלניות.**
13. מאז תחילת המתקפה הישראלית, **דווח** על מותם של 52,400 בני אדם, ביניהם 15,613 ילדים. 118,014 בני אדם נפצעו. אלפים נוספים נעדרים וקבורים מתחת להריסות. המצב ההומניטארי בכל רחבי הרצועה קשה ביותר. ילדים, נשים, גברים וזקנים מתים מידי יום, מהתקפות צבאיות, מרעב, מהעדר מים נקיים לשתייה, ממחסור אקוטי בתרופות ושירותים רפואיים ומהעדר תנאים היגייניים בסיסיים.
14. המתקפה הישראלית החלה ביום 7 באוקטובר 2023 לאחר שחמאס וארגונים חמושים נוספים מרצועת עזה ביצעו טבח מחריד ביישובי הדרום: למעלה מ-1200 אנשים נרצחו, מעל 250 נחטפו, 58 מהם עדיין מוחזקים על ידי חמאס וגורלם אינו ידוע, רבים אחרים נפצעו ואלפים נאלצו לעזוב את בתיהם. ירי רקטות לעבר אוכלוסיה אזרחית בישראל אשר התחיל במועד זה נמשך ימים ארוכים. לאחר אירועים מחרידים אלו הכריזה ישראל על מלחמה נגד החמאס שמטרתה להביא לחיסול הארגון. אלא, שמהתבטאויות פומביות של חברים בממשלת ישראל, חברי כנסת ורבים נוספים, ניתן ללמוד כי לעמדת ישראל אירועים קשים אלו מצדיקים את הפגיעה האנושה

באוכלוסיה האזרחית ברצועה. כפי שיפורט להלן, לעמדה זו אין כל אחיזה והיא מנוגדת לעקרונות יסוד במשפט ההומניטרי הבינלאומי.

15. אין להסכין עם האלימות חסרת התקדים של חמאס וארגונים חמושים נוספים ברצועת עזה, ועם העובדה כי הם עדיין מחזיקים בחטופים מישראל וממשיכים להפר את הדין הבינלאומי. גם הטענות לגבי השתלטות חמאס על סיוע הומניטארי מצביעות על הפרת הדין. עם זאת, הדין הבינלאומי מבהיר באופן חד משמעי כי הפרות הדין על ידי חמאס, ויהיו אלו חמורות ככל שיהיו, אינן פוטרות את מדינת ישראל ממילוי מכלול חובותיה מכוח המשפט הבינלאומי, כולל דיני הלחימה ודיני הכיבוש. סגירת המעברים ומניעת מעבר סיוע הומניטארי לא מותרות מקום לספק כי ישראל מפירה חובות אלו באופן נרחב, שיטתי ומתמשך.

המחלוקת העובדתית

16. אין מחלוקת ולא יכולה להיות מחלוקת לגבי העובדה שביום 2.3.2025 סגרה מדינת ישראל את כל המעברים לרצועת עזה ומאז ועד היום היא מונעת כניסה של סיוע הומניטארי או סחורות וציוד מכל סוג לרצועת עזה. למען הסר ספק, ישראל שולטת על כל הגבולות לרצועה, לרבות אלו בינה לבין מצרים ולכן מדובר בסגירה מוחלטת. המשיבים עצמם ציינו זאת במסגרת תגובתם לבקשה לצו ביניים בבג"ץ 2280/24 שהוגש על ידי העותרים ביום 2.3.2025 במטרה למנוע את סגירת המעברים. תגובת המדינה הוגשה ביום 12.3.2025 וזו לשונה:

"ביום 2.3.25 התקבלה החלטת הדרג המדיני מושא הבקשה דנן, ולפיה עם סיום שלב א' במתווה לשחרור החטופים, ולנוכח סירובו של ארגון הטרור חמאס למתווה שהוצע על -ידי שליחו של נשיא ארה"ב, תימנע לעת הזו כל כניסה של סחורות ואספקה לרצועת עזה.

...החלטה זו של הדרג המדיני היא החלטה המבוססת על שיקולים מדיניים -ביטחוניים מובהקים, על רקע תום שלב א' במתווה לשחרור החטופים וסירוב חמאס לקבל את המתווה שהוצע על-ידי שליחו של נשיא ארצות-הברית להשבת החטופים, והיא אינה עומדת בסתירה לחובותיה של מדינת ישראל מכוח הדין"

17. גם באמצעי התקשורת ניסו המשיבים להצדיק את ההחלטה למנוע כניסת הסיוע באמצעות הטענה כי ברצועת עזה יש מספיק סיוע הומניטארי. כך למשל ביום 2.4.2025 פרסם המשיב 5 בחשבון הרשמי ברשת X כי בזמן הפסקת האש נכנסו לרצועת עזה 25,200 משאיות שנשאו כ-450,000 טונות סיוע, כמעט שליש מסך המשאיות שנכנסו לרצועה מאז תחילת המלחמה וכי "יש מספיק אוכל לתקופה ארוכה מאוד - אם חמאס רק ייתן אותו לאזרחים."

18. **יש לשים לב לעובדה שהמשיב 5 לא טוען כי לאוכלוסיה המוגנת יש מספיק אוכל, אלא שברצועה יש מספיק אוכל והוא אף מציין כי, הגעתו לתושבים מותנית בחלוקתו על ידי החמאס.**

19. בנוסף לטענה בעלמא שברצועת עזה יש מספיק מזון, מבקשת מדינת ישראל לטשטש את חומרת פשעיה גם באמצעות פרסומים על אודות תוכניות עתידיות לחלוקת סיוע הומניטרי. עתירה זו לא תוקפת תוכניות אלו, אך ניתן לשער שהמשיבים ינסו לשכנע את בית המשפט כי אין צורך לדון בה, מכיוון שקיימות תוכניות עתידיות שאמורות לשנות המצב. ראשית, נציין את המובן מאליו. על מדינת ישראל לפתוח את המעברים עכשיו. ההחלטה על סגירתם אינה חוקית ובכל רגע שהם נותרים סגורים, הפגיעה באוכלוסיה האזרחית מעמיקה. שנית, מדובר בתוכנית עתידית שאין לדעת האם תופעל ובאיזה מועד. מאז תחילת המלחמה בעזה, פזרה מדינת ישראל מידע רב על אודות הומניטאריות שעתידות לפעול בעתיד הרוב כאשר הלכה למעשה, התאריך נדחה שוב ושוב ועם יישומה הסתבר כי היא לא מספקת מענה (נזכיר לצורך כך את התוכנית שבה התפארה ישראל לפתיחת המזח האמריקאי. המזח החל לפעול באיחור משמעותי וממילא לא הייתה בו תועלת ממשית).

20. שלישית, סוכנויות האו"ם והארגונים ההומניטריים הפועלים ברצועה הודיעו לצבא, כי לא ישתפו פעולה עם יישום התכנית משום שהיא מנוגדת לדין הבינלאומי, מתעלמת מהצרכים ההומניטריים של האוכלוסייה האזרחית ואינה מבטיחה את שרידותה. הארגונים המתמחים במתן סיוע הומניטרי אף הדגישו, כי ניסיון לכפות על תושבי הרצועה מעבר לדרום הרצועה לא יאפשר חלוקה שוויונית של מזון וסיוע ומתן הגנה לאוכלוסיות החלשות ביותר, שחלקן מתקשות בניידות.

21. בית המשפט הנכבד יתבקש שלא לאפשר למדינה להסיט את הדיון לעבור תוכניות עתידיות ולחמוק מביקורת שיפוטית.

מציאות החיים ברצועת עזה חושפת כי הטענות שלפיהן כעת יש די מזון להאכיל את כל הפלסטינים בעזה אינן נכונות

22. הצהרה משותפת של מנהלי ארגונים בינלאומיים הפועלים ברצועת עזה במשך שנים פורסמה ביום 7.4.2025. מאז תחילת המלחמה עושים ארגונים אלו מאמצים עילאיים על מנת לספק סיוע הומניטארי לאוכלוסיה האזרחית ברצועת עזה ולהבטיח את יכולתה לשרוד. למרות זאת, המפעל ההומניטארי ברצועה מתקיים בקושי רב, בראש ובראשונה בשל העובדה שמדינת ישראל עושה מאמצים כבירים וחסרי תקדים על מנת להכשילו. וזו לשון ההצהרה:

"כבר למעלה מחודש, לא נכנסו לרצועת עזה אספקה מסחרית או הומניטרית. למעלה מ-2.1 מיליון בני אדם לכודים, מופגזים ומורעבים שוב, בעוד שבמעברי הגבול מזון, תרופות, דלק וציוד מחסה מצטברים, וציוד חיוני נתקע. על פי דיווחים, יותר מ-1,000 ילדים נהרגו או נפצעו רק בשבוע הראשון לאחר קריסת הפסקת האש – מספר ההרוגים הגבוה ביותר בשבוע אחד בקרב ילדים בעזה במהלך השנה האחרונה. רק לפני מספר ימים, 25 המאפיות שנתמכו על ידי תוכנית המזון העולמית במהלך הפסקת האש נאלצו להיסגר בשל מחסור בקמח ובגז בישול. מערכת הבריאות, הפועלת באופן חלקי, מוצפת לחלוטין. אספקה חיונית רפואית ולטיפול בטראומה אוזלת במהירות, מה שמסכן הישגים שהושגו בעמל רב

בהמשך פעילותה של מערכת הבריאות. הפסקת האש האחרונה אפשרה לנו להשיג בתוך 60 ימים את מה שפצצות, חסימות ובזיזות מנעו מאיתנו במהלך 470 ימי לחימה: אספקה מצילת חיים הגיעה כמעט לכל חלקי עזה.

למרות שהדבר העניק הפוגה קצרה, **הטענות שלפיהן כעת יש די מזון להאכיל את כל הפלסטינים בעזה רחוקות מאוד מהמציאות בשטח, והמצרכים הולכים ואוזלים באופן חמור . אנו עדים למעשי מלחמה בעזה שמראים זלזול מוחלט בחיי אדם.** צווים חדשים של ישראל לעקירה אילצו מאות אלפי פלסטינים לברוח שוב – ללא שום מקום בטוח ללכת אליו.

אף אחד אינו בטוח. לפחות 408 עובדי סיוע הומניטרי, בהם יותר מ- 280 מאונר"א, נהרגו מאז אוקטובר 2023. בעוד שהמצור ההדוק שמטילה ישראל על עזה נמשך זה החודש השני, אנו פונים אל מנהיגי העולם בקריאה לפעול בנחישות, בדחיפות ובהחלטיות כדי להבטיח שמתקיימים העקרונות הבסיסיים של המשפט ההומניטרי הבין-לאומי.

הגנו על אזרחים. אפשרו את הגעת הסיוע. שחררו את בני הערובה. חדשו את הפסקת האש."

23. מרבית החתומים על ההצהרה הם מי שמדינת ישראל מרבה להציג כשותפיה הקרובים: טום פלצ'ר, תת-המזכיר הכללי לעניינים הומניטריים ומתאם הסיוע לשעת חירום; קת'רין ראסל, מנהלת כללית, יוניס"ף; חורחה מוריירה דה סילבה, מנהל כללי, UNOPS; פיליפ לזריני, נציב כללי, אונר"א; סינדי מקיין, מנהלת כללית, תוכנית המזון העולמית; ד"ר טדרוס אדהנום גברייסוס, מנכ"ל, ארגון הבריאות העולמי; איימי פופ, מנכ"לית, הארגון הבינלאומי להגירה. טום פלצ'ר [פרסם](#) בנוסף כי: "מונעים מאיתנו במכוון להציל חיים בעזה, וכתוצאה מכך אזרחים מתים".

24. ביום 1.5.2025 [פרסם](#) טום פלצ'ר, תת-המזכיר הכללי לעניינים הומניטריים ומתאם הסיוע לשעת חירום, הצהרה נוספת (במסגרתה התייחס גם לתוכניות העתידיות של ישראל לחידוש החלוקה):

"לפני חודשיים, קיבלו הרשויות הישראליות החלטה מכוונת לחסום את כל הסיוע לעזה, ולבלום את מאמצינו להציל ניצולים מהמבצע הצבאי שלהן. הן אף הבהירו בגלוי שמדובר במדיניות שמטרתה להפעיל לחץ על חמאס. כן, יש לשחרר את החטופים – עכשיו. מלכתחילה אסור היה לקחת אותם מהמשפחות שלהם. אבל המשפט הבינלאומי חד־משמעי: ככוח כובש, על ישראל לאפשר הכנסת סיוע הומניטרי. אסור בתכלית האיסור שסיוע והחיים האזרחיים שהוא נועד להציל ישמשו כקלפי מיקוח.

חסימת סיוע מרעיבה אזרחים. היא מותירה אותם בלי טיפול רפואי בסיסי. היא שוללת מהם כבוד ותקווה. היא משיתה עונש קולקטיבי אכזרי. חסימת סיוע הורגת. הקהילה ההומניטרית פועלת באופן עצמאי, נייטרלי וחסר

פניות. אנחנו מאמינים שכל אזרח ואזרחית ראויים להגנה שווה. אנחנו עדיין ערוכים ומוכנים להציל חיים, למרות הסכנות. אבל כפי שהבהיר מזכ"ל האו"ם, המנגנון שהרשויות הישראליות הציעו לאחרונה אינו עומד אפילו ברף המינימלי לתמיכה הומניטרית ערכית. לרשויות הישראליות, ולמי שעוד יכול לדבר אל ליבן, אנחנו חוזרים ואומרים: הסירו את המצור האכזרי הזה. תנו לארגוני הסיוע להציל חיים. לאזרחים שנשארו ללא הגנה, שום התנצלות לא תספיק. אבל אני מצטער מעומק הלב שאנחנו לא מצליחים לדחוק בקהילה הבינלאומית למנוע את העוול הזה. לא נוותר, גם אם העולם נתן לכם כל סיבה להתייאש מאיתנו."

25. וביום 4.5.2025 פורסמה הודעה מטעם ארגון הגג של גופי הסיוע בשטח הפלסטיני הכבוש על מתן סיוע המבוסס על עקרונות הומניטאריים ברצועת עזה:

"מזה תשעה שבועות חוסמות הרשויות הישראליות את הכנסתה של כל אספקה שהיא אל תוך עזה – לא משנה כמה היא חיונית להשרדותם של בני אדם. מאפיות ומטבחים קהילתיים נסגרו. מחסנים עומדים ריקים. ילדים נותרו רעבים. בעלי תפקידים ישראלים ניסו להשבית את מערכת חלוקת הסיוע הקיימת, שמפעילים האו"ם והארגונים השותפים לו, ולקבל את הסכמתנו להגיש סיוע דרך מרכזים לוגיסטיים ישראלים בכפוף לתנאים שייקבעו על ידי הצבא הישראלי, מרגע שהממשלה תסכים לפתוח מחדש את המעברים. התוכנית כפי שהוצגה בפנינו עוצבה כך שחלקים גדולים של עזה, ובהם האנשים הניידים פחות והיותר פגיעים וחלשים, יישארו בלא אספקה. היא נוגדת את העקרונות ההומניטאריים הבסיסיים ודומה שעוצבה כדי לחזק את השליטה בפריטים מקיימיחיים כטקטיקה להפעלת לחץ – כחלק מאסטרטגיה צבאית. היא מסוכנת, משום שהיא שולחת אזרחים אל אזורים צבאיים כדי לקבל מנות מזון. בכך היא מסכנת חיי אדם, לרבות את חייהם של עובדים הומניטאריים, ובה בעת היא מבססת ומעמיקה עוד יותר את העקירה בכפייה.

מזכ"ל האו"ם ומתאם סיוע החירום הבהירו שלא ניקח חלק בשום תוכנית שאינה נצמדת לעקרונות ההומניטאריים העולמיים – אנושיות, היעדר משוא פנים, היעדר תלות וניטרליות. בשטח הפלסטיני הכבוש, העומדים בראש כל גופי האו"ם והארגונים הלא ממשלתיים המאוגדים בארגון הגג של גופי הסיוע אישרו עמדה זו פה אחד. פעולה הומניטרית פירושה לתת מענה לצורכיהם של בני אדם בכל אשר יהיו. הצוותים שלנו נשארים בעזה, מוכנים ומזומנים לשוב ולהרחיב את הגשת האספקה והשירותים הקריטיים: מזון, מים, בריאות, תזונה, הגנה ועוד. ברשותנו מלאי משמעותי, והוא מוכן

להכנסה לעזה מיד עם הסרת המצור. אנו קוראים למנהיגי העולם להפעיל את השפעתם כדי שזה יקרה. הזמן לכך הוא עכשיו."

(ארגון הגג של גופי הסיוע הוא פורום קבלת החלטות בהובלת המתאמת ההומניטרית לשטח הפלסטיני הכבוש. הפורום מאגד את ראשיהם של גופי או"ם וארגונים לא ממשלתיים, בינלאומיים ופלסטיניים כאחד, שכולם עוסקים, בכפוף לעקרונות ההומניטריים הבינלאומיים, בעניינים הומניטריים בגדה המערבית וברצועת עזה).

26. ביקורת קשה כנגד המדיניות שקובעת ישראל באשר לכניסת סיוע הומניטארי ואספקתו לתוך הרצועה אינה חדשה כלל. לאורך כל המלחמה, התריעו סוכנויות הסיוע הבינלאומיות מפני ההשלכות הרוות האסון של המדיניות הישראלית על האוכלוסיה המוגנת ברצועה. כידוע, התרעות אלו הושמעו במצב שבו הותרה, אם כי באופן מוגבל ולא מספק, כניסת סיוע לעזה. כיום, המצב חמור לאין שיעור.

27. דף המסרים של המשיבים לא יכול להסתיר את העובדות בשטח: **המצב ברצועת עזה הולך ומחמיר, הרעב פושה והמחסור ההומניטארי פוגע באוכלוסיה אזרחית מוגנת; מאות אלפים נפגעים וביניהם ילדים ותינוקות; ומערכת הבריאות הקורסת לא יכולה לספק את השירותים הרפואיים לפצועים ולחולים הרבים. המשיבים מודעים לכך היטב. הם עושים שימוש ברעב ובמחסור כאמצעי להפעלת לחץ על רשויות החמאס.**

אלפי ילדים נמצאים בתת-תזונה חריפה

28. **המצב ההומניטארי הנוכחי ברצועת עזה הוא הגרוע ביותר מאז תחילת המלחמה ובשל המחסור אלפי ילדים נמצאים בתת-תזונה חריפה.** בחודש מרץ **בלבד**, מתוך 91,769 ילדים שנבדקו, 3,696 ילדים אושפזו בשל תת תזונה חריפה. נתונים אלו מלמדים על עלייה חדה בהשוואה לפברואר, אז אושפזו 2,027 ילדים מתוך סך של 83,823 שנבדקו. ביום 2.5.2025 **דיווח** יוניס"ף כי: "תת-תזונה גם היא במגמת עלייה. למעלה מ-9,000 ילדים התקבלו לטיפול בתת-תזונה חריפה מאז תחילת השנה. מאות ילדים נוספים, הזקוקים נואשות לטיפול, אינם מצליחים לקבלו עקב חוסר ביטחון ועקירה."

29. יצוין כי כבר בתחילת חודש אפריל התריע **יוניס"ף** כי בשל עצירת כניסת הסיוע, צפוי זינוק בתת-תזונה, במחלות ובמצבים אחרים הניתנים למניעה וגוברת הסכנה לתמותת ילדים הניתנת למניעה. בארגון דיווחו כי במרכז ובדרום עזה, אזל מלאי המזון המשלים המוכן לשימוש לתינוקות, ההכרחי להתפתחותם התקינה בשל המחסור הנרחב במזון רגיל והצביעו על ההשלכות הצפויות: בלי גישה לפורמולה לתינוקות, ייתכן שמשפחות יאלצו להשתמש בתחליפים המעוררבים במים מזוהמים, דבר שיחמיר את הסיכונים הבריאותיים. מחסור במזון ובמים נקיים פוגע גם בהנקה ובבריאות התינוקות. מנהל האזור של הארגון **מסר** כי אלפי משטחי סיוע מצילי חיים ממתנים לאיסוף מחוץ לרצועה ודרש כי ישראל תאפשר את כניסתם המיידית, לא כמעשה צדקה אלא לנוכח חובתה על פי המשפט הבינלאומי.

מחסור במזון

30. סיוע הומניטרי הוא מקור המזון העיקרי של 80% ממשקי הבית בכל המחוזות ברצועת עזה. על פי נתוני ניטור השוק האחרונים וניתוחי ביטחון תזונתי באפריל, צריכת המזון בעזה הידרדרה בחדות בגלל סגירת המעברים ומניעת כניסת מזון וסיוע חיוני אחר והשיפור שהושג בזמן הפסקת האש התערער. בשל העובדה שישראל מגבילה את תנועת ארגוני הסיוע בשטח, אין הערכות ברורות לגבי מספר האנשים שנמצאים באזורים השונים ברצועה והסיוע העומד לרשותם. מידע ראשוני המבוסס על ביקורי שטח שנערכו לאחרונה על ידי גורמי סיוע בעזה, כולל במרכז, במזרח ובדרום-מערב העיר עזה, מצביע כי חרף המאמצים להגביר את המענה שניתן לאוכלוסייה האזרחית, הגישה לשירותים חיוניים נעשית קשה יותר בהעדר אספקה.
31. נכון ליום 3.4.2025 נסגרו כל 25 המאפיות הפועלות בתמיכת WFP בשל היעדר גז לבישול וקמח. הן סגורות עד היום ובשל המחסור לא ניתן לשוב ולהפעילן. זאת על אף ש-WFP הבהירו מיד לאחר שישראל סגרה את המעברים כי עבור משפחות רבות, נגישות ללא הפרעה לסיוע הומניטרי היא "אמצעי ההישרדות היחיד". WFP עוד הבהירה שהעצירה הפתאומית של הסיוע במזון מחריפה את העלייה החדה במחירי המזון בשווקים. על פי סקר שוק שביצעה התוכנית כבר במחצית הראשונה של מרץ, האמירו בחדות מחירי המזון המסחרי. מחיריהם של ירקות ופירות מסוימים עלו ב- 200% לעומת הימים שלפני סגירת המעברים, סוחרים החלו לאגור סחורות בשל חוסר הוודאות סביב השאלה מתי תגיע אספקה חדשה, וחנויות אינן יכולות לחדש את המלאי. כך למשל, בשבוע הראשון של מאי נמכר שק של 25 ק"ג קמח חיטה בלמעלה מ-1,500 ש"ח בעיר עזה, עלייה של פי 30 לעומת סוף פברואר. מרבית המשפחות אינן מצליחות עוד להשיג לחם במחיר סביר לאחר סגירת כל 25 המאפיות שנתמכו בסבסוד. מחיר הקמח מרקיע שחקים (אם הוא בכלל זמין) והיעדר מקורות אנרגיה לבישול, מונעים מרבים לאפות בבית.
32. סגירת המעברים החמירה עוד יותר את משבר האנרגיה הקשה שממנו סובלת עזה. מחירי הסולר עלו ב- 105% ומחירי גז הבישול ב- 200%, לעומת מחיריהם בפברואר. כל זאת בעת שממילא כוח הקניה של התושבים מוגבל באופן קיצוני וקיים מחסור אקוטי בכסף מזומן נזיל.
33. ניתוח שנערך על ידי אשכול התזונה מצא כי בין 10% ל-20% מתוך 4,500 נשים הרות ומיניקות שנבדקו סובלות מתת-תזונה. סגירתם של 21 אתרי טיפול אמבולטורי בתת-תזונה, בשל מצב ביטחוני או צווים לפינוי, פגעה בטיפול מציל חיים ליותר מ-350 ילדים הסובלים מתת-תזונה חמור, והגבילה קשות את היכולת לאתר ולטפל במקרים חדשים.

מחסור במים ופגיעה במערכות WASH

34. אשכול המים, התברואה וההיגיינה (WASH) עדכן כי צמצום משמעותי באספקת המים דרך צינורות מישראל, במקביל להיעדר חשמל, דלק וחלקי חילוף פוגעים קשות באוכלוסייה האזרחית וחושפים אותה לתנאים מסכני חיים. בשל ניתוק החשמל, תפוקת המים של מתקן

ההתפלה המרכזי בדרום עזה הצטמצמה ב- 85% לערך מאז תחילת מרץ. הצינור בדיר אל-בלח (בני סעיד) אינו פועל מחודש ינואר 2025, לאחר שניזוק, [ועד עתה](#) ישראל מונעת גישה בטוחה לצוותי עבודה לצורך תיקון הנזק הנמצא ב"אזור אסור בכניסה".

35. להערכת [יוניס"ף](#) כתוצאה מהמחסור החמור במי שתייה, עבור כמיליון בני אדם, ביניהם 400,000 ילדים, ירדה כמות המים הזמינים ברצועה מ-16 ליטר לאדם ליום במהלך הפסקת האש לשישה ליטרים בלבד. הארגון התריע מפני התפרצות מחלות, בעיקר בקרב ילדים, כאשר המחסור יאלץ משפחות להשתמש במים שאינם ראויים לשתיה.

36. מעל 90% ממשקי הבית [מדווחים](#) על מחסור במים. משפחות נאלצות לעשות בחירות בלתי אפשריות כגון צמצום מי השתייה וצריכה מסוכנת של מים במאבק לשרוד. הקריסה המתמשכת של תשתיות WASH מעמיקה את הפגיעה בתושבים ומחמירה את הסיכונים הבריאותיים כתוצאה ממחלות הנישאות במים.

37. ביום 4.5.2025 [הודיעה](#) עיריית ג'באליא א-נזלה, בצפון עזה, כי קיימת הצפה נרחבת של ביוב כתוצאה ממחסור בציוד חיוני ומכונות שניזוקו בתקיפות אוויריות באפריל 2025. למעלה מ-90 אחוזים מציוד הכבד של העירייה, כולל משאית השאיבה היחידה (jetter) לביוב, יצאו מכלל שימוש. המצב מחריף עוד יותר בשל התרבות מכרסמים וחרקים במקלטים הצפופים של העקורים. העירייה התריעה מפני אסון בריאותי חמור אם המשבר יימשך, והדגישה את הסיכון הגובר להתפרצות מחלות לנוכח שירותים רפואיים מוגבלים.

קריסה מתמשכת של מערכת הבריאות

38. לרגל יום הבריאות העולמי [פרסם](#) WHO ביקורת חריפה על החלטתה הפושעת של מדינת ישראל למנוע לחלוטין כניסת סיוע הומניטארי לרצועת עזה. על פי הארגון ההחלטה העמיקה את משבר הרעב ותת-התזונה; הותירה משפחות ללא מים נקיים, מחסה וטיפול רפואי הולם; והגבירה את הסיכון למחלות ולמוות. WHO מעריך כי כ-55,000 נשים הרות חיות ברצועה ושליש מהן נמצאות בהריון בסיכון גבוה. כ-130 תינוקות נולדים מדי יום, 27% מהם בלידה קיסרית. כ-20% מהילודים הם פגים, בתת-משקל או נולדים עם סיבוכים, ודורשים טיפול מתקדם שהולך ואוזל במהירות.

39. עוד [נמסר](#) כי מערכת הבריאות הקורסת מוצפת בפצועים ובהם ילדים. צווים לפינוי מוסדות רפואיים והמתקפות הצבאיות עליהם מגבילים עוד יותר את הגישה לטיפול רפואי ומסכנים את המשך פעילותם של בתי חולים ומרפאות. בשל החלטת ישראל, ארגון הבריאות העולמי לא יכול לספק סיוע חיוני לבריאות האם והילד ובכלל זה, ציוד לניתוחים קיסריים, הרדמה ללידה וניהול כאב, נוזלים תוך-ורידיים, אנטיביוטיקה ותפרים כירורגיים. כל אלו נמצאים במחסור חמור. ציוד ותרופות חיוניים, כגון אינקובטורים ניידים, מכשירי הנשמה לפגייה, מכשירי אולטרסאונד ומשאבות חמצן וכן 180,000 מנות חיסון שגרתיות לילדים (כמות המספיקה להגן באופן מלא על 60,000 ילדים מתחת לגיל שנתיים), לא קיבלו אישור להיכנס לרצועה. כתוצאה מכך, תינוקות חולים וילדים קטנים לא מקבלים טיפול מציל חיים שלו הם זקוקים בדחיפות.

40. במסיבת עיתונאים [שערך](#) משרד הבריאות ברצועת עזה לרגל יום הבריאות העולמי הוא דיווח כי בעוד הצוותים הרפואיים וצוותי האמבולנס ממשיכים לפעול בתנאים מסכני חיים כדי להציל נפגעים, 37% מהתרופות ו- 59% מהציוד הרפואי אזלו לחלוטין. בין אלו, תרופות לחדרי ניתוח, לטיפול נמרץ ולמחלקות חירום, 54% מהתרופות לטיפול בסרטן, 40% מהתרופות לרפואת יסוד ו- 51% מהתרופות לבריאות האם והילד.
41. שירותי האמבולנסים ברחבי רצועת עזה [מצטמצמים](#) בשל נזקים לרכבים רבים כתוצאה מהתקפות הצבא, ומחסור בדלק. לפני קריסת הפסקת האש ביום 18.3.2025 פעלו 149 אמבולנסים, אך כיום פועלים רק 48, ובשל כך מוגבלת באופן חמור היכולת להעביר פצועים ולתת טיפול חירום. המצב קשה במיוחד עבור קבוצות פגיעות - קשישים, אנשים עם מוגבלות ונשים הרות - שתלויות ברשתות סיוע לא מתפקדות לצורך גישה לשירותי בריאות.
42. גם אם מטופלים מצליחים להגיע למתקנים רפואיים, השירותים הקיימים מינימליים ואינם מספקים מענה להיקף הצרכים. מאז יום 18.3.2025, מספר בתי החולים הציבוריים לטיפול בטראומה ירד משבעה לחמישה. במקביל, הצמצום בגישת צוותים רפואיים בינלאומיים לצוותי חירום רפואיים (EMT) הוביל לירידה של 45% בכוח האדם הבינלאומי - מ-97 ל-53.
43. תמונת מצב אכזרית [עולה](#) מתיאורו של רופא מנתח בבית החולים אל אהלי: רופאים פועלים מעבר ליכולתם וחולים, בעיקר ילדים ונשים, ממשיכים להגיע ונאלצים לשכב על הרצפה ובחוץ. הוא הוסיף כי ניתוחים מבוצעים בתנאים לא סטריליים בשל מחסור בציוד חדר ניתוח כמו כפפות וחלוקים. ניתוח בתנאים כאלו, במיוחד במקרים של פצעים פתוחים ופגיעה בעצמות מעלה את הסכנה לזיהומים וקטיעות עתידיות פוטנציאליות. בשל המחסור במשאבים רפואיים, הניתוחים לוקחים יותר זמן מהנדרש ולעתים קרובות פרוצדורות של תיקון שברים פשוטים לא נערכות כראוי באופן שעלול להוביל לנכות קבועה.
44. גם המחסור בציוד סניטרי בבתי החולים הולך ומחריף. אשכול ה- WASH [מדווח](#) כי יותר מ-250 מרכזי בריאות ממתנינים לאספקה חיונית שתאפשר מניעה ובקרה של זיהומים, אך זו מוחזקת מחוץ לרצועת עזה. האספקה חיונית להגנת המטופלים וצוותי הרפואה, במיוחד לנוכח החסרון האקוטי בשירותי תברואה (WASH) במרכזים הרפואיים.
45. כל זאת, בעת שישראל מוסיפה לתקוף באופן נרחב בכל חלקי הרצועה. תקיפות מרובות נפגעים ופציעות מורכבות מתרחשות באופן יומיומי, ודורשות מענה שאף מערכת בריאות מתפקדת ומצויידת באופן מלא לא הייתה מצליחה לספק. כך למשל, בשל [תקיפות ישראליות](#) בימים האחרונים, יצא בית החולים האירופאי מכלל תפקוד. מדובר בבית החולים היחיד ברצועה שבו עוד ניתן מענה, גם אם חלקי ביותר לחולות ולחולי סרטן. במקביל לכך המצב הסניטרי והתברואתי ברצועה מוסיף להידרדר על רקע העדר גישה למים נקיים, והסיכון להדבקה במחלות עולה כתוצאה מציפופה של האוכלוסיה האזרחית כפועל יוצא של פרסום הוראות פינוי ועקירה באיזורים מתרחבים והולכים. התוצאה של כל האמור היא נטרול יכולת ההתמודדות האפקטיבית של מערכת הבריאות, באופן שמוביל למותם של פצועים וחולים שניתן היה להציל את חייהם בהינתן גישה לטיפול רפואי הולם.

46. The Integrated Food Security Phase Classification - IPC (או בעברית, **סיווג משולב של רמת הביטחון התזונתי**), הוא **מדד בינלאומי** שמטרתו לקבוע את מצב הביטחון התזונתי באזורים גיאוגרפים מסוימים. המדד מופעל על ידי כלל הסוכנויות והגופים המקצועיים בתחום, בהתאם לסטנדרטים מדעיים מוכרים בינלאומית. למדד 5 שלבים. **השלב הראשון**, הוא שלב שבו משפחות יכולות ומשיגות מזון חיוני. **בשלב השני** קיים "חוסר ביטחון תזונתי גבולי": משפחות רבות לא יכולות להשיג את המינימום מבחינת אבות המזון. סיווג תחת **השלב השלישי** מצביע על "משבר תזונה ומחיה ממש". חלק ניכר מהמשפחות מתקשות להאכיל את בני המשפחה. תת תזונה חריפה מתחילה ומשפחות נאלצות למכור נכסים כדי להשיג מזון. **השלב הרביעי** מלמד על מצב חירות הומניטארי: הגישה למזון נפגעת באופן דרסטי ותת תזונה חריפה מתפשטת ומובילה להתרבות מקרי מוות. **בשלב החמישי**, הגרוע ביותר, מתפשט רעב המוני (famine) וקטסטרופה הומניטרית מובילה להתמודדות משפחות עם מחסור מוחלט במזון, רעב ומוות.
47. ביום 12.5.2025 התפרסם **עדכון IPC לרצועת עזה**. בהתייחס למצב ברצועת עזה צוין בפרסום כי כל הסיוע ההומניטרי והאספקה המסחרית נחסמו מלהיכנס לעזה במשך יותר מ-60 יום, והאוכלוסייה אינה זוכה לגישה מספקת למזון, מים נקיים, תרופות ומצרכים חיוניים אחרים. משקי בית רבים נאלצים לנקוט באמצעים קיצוניים להשגת מזון, כולל קיבוץ נדבות ואיסוף אשפה למכירה כדי לקנות מזון כלשהו. משכך, הסיכון לרעב המוני אינו רק אפשרי אלא נעשה יותר ויותר סביר.

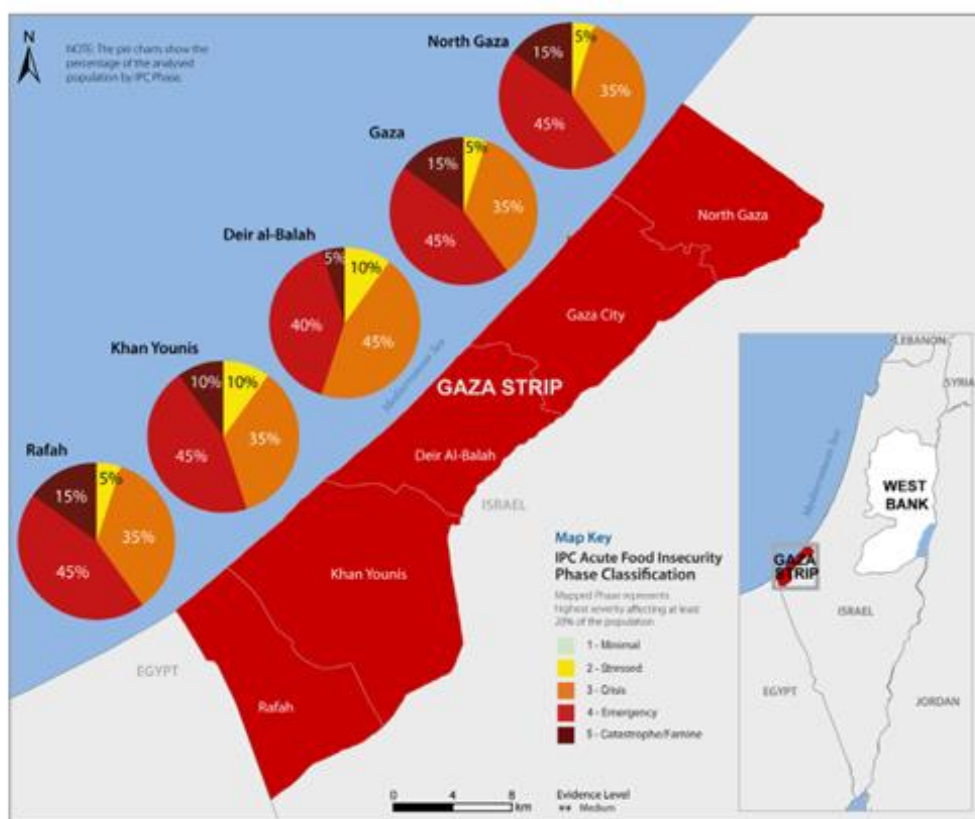
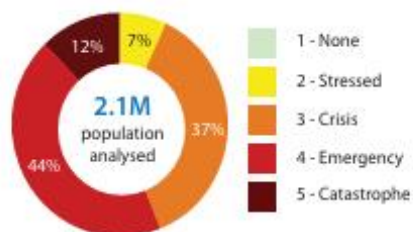

Current Acute Food Insecurity | 1 April - 10 May 2025

1.94M

About 1.94 million people across the Gaza Strip are experiencing high levels of acute food insecurity classified in IPC Phase 3 or above (Crisis or worse) between 1 April and 10 May 2025, including nearly 244,000 people facing catastrophic food insecurity (IPC Phase 5).

93% of the analysed population in the Gaza Strip is in IPC Phase 3 or above

48. כלל אוכלוסיית ברצועת עזה – כ-2.1 מיליון איש – ממשיכה להתמודד עם סיכון חמור לרעב, לאחר 19 חודשי לוחמה, עקירה המונית והגבלות חמורות על סיוע הומניטרי. חצי מיליון איש (או אחד מכל חמישה) ניצבים בפני רעב ממשי. בהשוואה לניתוח הקודם של IPC מאוקטובר 2024, המצב הנוכחי משקף הידרדרות חמורה באחד ממשברי המזון והתזונה הקשים ביותר בעולם, הנובע מלחימה (בניגוד לאיתני טבע) ומלווה בסבל אנושי עצום.
49. בתקופה שבין 1.4.2025 ל-10.5.2025 93% מהאוכלוסייה (כ-1.95 מיליון איש) סווגו כמי שנמצאים במצב של משבר או חמור מכך (שלב 3 IPC ומעלה), מתוכם 12% מהאוכלוסייה (244,000 איש) בשלב 5 של IPC (קטסטרופה), ו-44% (925,000 איש) בשלב 4 של IPC (חירום). באותה תקופה, תת-תזונה חריפה (Acute Malnutrition – AMN) הייתה ברמות התרעה וחומרה (שלבים 2 ו-3 של AMN לפי IPC). עם זאת, מהניסיון עולה כי תת-תזונה חריפה עלולה להחמיר במהירות, והנתונים העדכניים מצביעים על מגמת הידרדרות שצפויה להימשך. בהתאם לכך, תת-תזונה חריפה צפויה להגיע לרמות קריטיות (שלב 4 של AMN לפי IPC) בצפון עזה, עזה ורפיח, בין 11.5.2025 לסוף ספטמבר.

50. לתקופת התחזית בין 11.5.2025 לסוף ספטמבר 2025, כל רצועת עזה מסווגת במצב חירום (IPC שלב 4), כאשר כלל האוכלוסייה צפויה להתמודד עם חוסר ביטחון תזונתי חריף בדרגת משבר ומעלה (שלב 3 של IPC ומעלה). הדבר כולל 470,000 איש (22%) בשלב 5 (קטסטרופה), מעל מיליון איש (54% בשלב 4 (חירום), והיתר – כחצי מיליון איש (24%) – בשלב 3 (משבר).

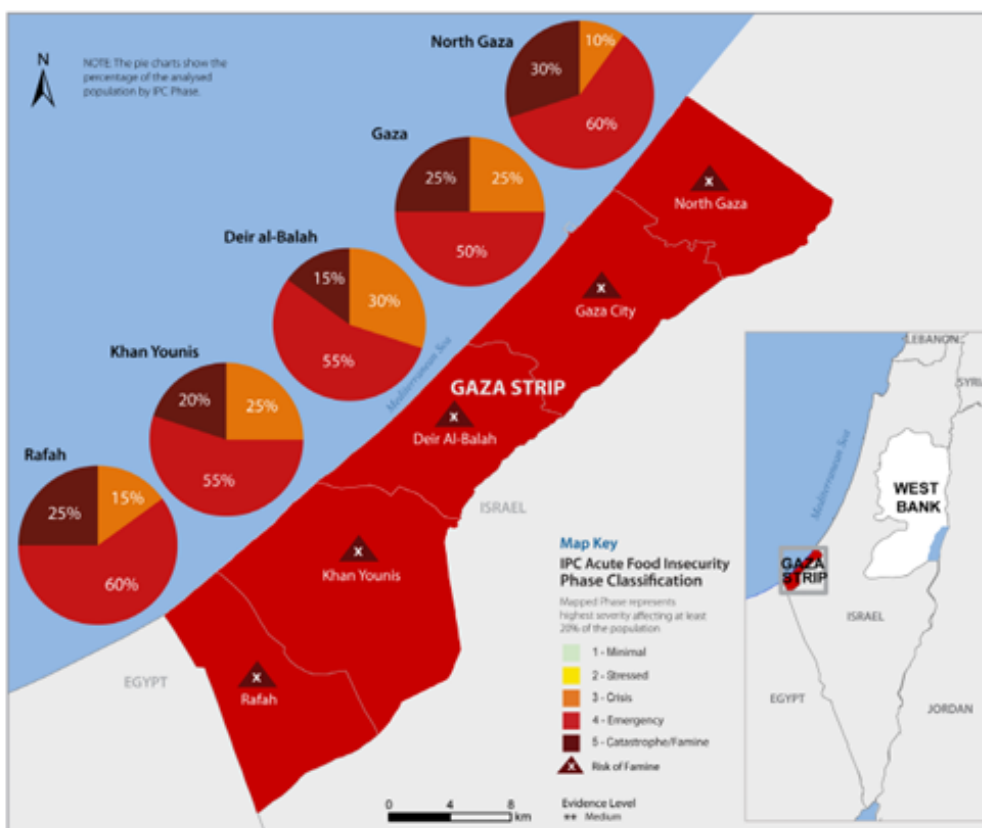
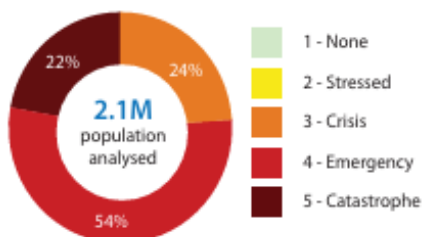

Projected Acute Food Insecurity | 11 May - 30 September 2025

About 2.1 million people across the Gaza Strip will likely experience high levels of acute food insecurity, classified in IPC Phase 3 or above (Crisis or worse) between May and September 2025, including nearly 469,500 people who will likely experience catastrophic food insecurity (IPC Phase 5).

100% of the analysed population in the Gaza Strip is in IPC Phase 3 or above

51. כ-71,000 ילדים מתחת לגיל חמש צפויים לסבול מתת-תזונה חריפה במהלך 11 החודשים הקרובים (מאי 2025 – אפריל 2026). מתוכם, כ-14,100 יוגדרו במצב חמור. בנוסף, כ-17,000 נשים הרות ומניקות יזדקקו לטיפול בתת-תזונה חריפה במהלך תקופה זו.
52. **חשוב להדגיש כי התחזיות לעיל, אינן החמורות ביותר שכן יישום התוכניות העתידיות של ישראל נלקח בחשבון. במילים אחרות, המצוקה האנושית המוצגת לעיל, היא פועל יוצא של המדיניות הישראלית עד כה, סגירת המעברים לחודשים, והכנסת סיוע בהתאם לתוכנית העתידית של ישראל.**
53. ארגון הבריאות העולמי הדגיש לאחר פרסום התחזית, כי מחסור בערכים תזונתיים ומצבי תת-תזונה בדרגות החומרה השונות גורמים נזקים ארוכי טווח לגדילתם והתפתחותם של ילדים ליכולות הקוגניטיביות ולבריאות הכללית של הסובלים מהם. נזקים אלה יכולים להמשך לכל אורך חייהם.
54. **בעדכון הודגש כי על מנת למנוע התדרדרות נוספת, נדרש מענה דחוף להצלת חיים, למניעת רעב נוסף, מקרי מוות נוספים והידרדרות לרעב כולל.** לשם כך, יש לסיים את הלחימה, לאפשר גישה הומניטרית בלתי מוגבלת, להשיב שירותים חיוניים ואת זרימת האספקה, ולספק סיוע מציל חיים מספיק לכל אדם הזקוק לכך.
55. **למען הסר ספק, אין כל משמעות לתוכניות עתידיות של ממשלת ישראל על חידוש אספקת הסיוע.** על המעברים להיפתח באופן מידי ולא ניתן להשהות זאת.

להשלמת התמונה העובדתית – מדינת ישראל פגעה אנושות באפשרות ייצור המזון בתוך הרצועה

56. מאז תחילת הלחימה ברצועת עזה באוקטובר 2023 נגרמה פגיעה חמורה, נרחבת ומתמשכת במשק החקלאי של הרצועה, שהיווה עד לאותה עת מקור חשוב ומרכזי בתזונת האוכלוסייה המקומית. טרם המלחמה הנוכחית, כמחצית משטחי רצועת עזה שימשו לצרכים חקלאיים – להפקת מזון לאוכלוסיית הרצועה. הפעילות החקלאית והדיג היוו נדבך מרכזי וחשוב באספקת מגוון רחב של מוצרי מזון בהיקף קבוע ובאופן רציף ויצב יחסית. כתוצאה מפעולות ישראל במהלך המלחמה, כיום, ההסתמכות על סיוע הומניטרי חיצוני היא מוחלטת.
57. במהלך המתקפה הישראלית על רצועת עזה נגרמו לחקלאות המקומית נזקים כבדים, הן כתוצאה מפגיעות ישירות של הפצצות, פעילויות קרקעיות והפעלה של אמצעי לחימה באזורים חקלאיים ובציוד חקלאי, הן כתוצאה מזיהום מים וקרקע, והן כתוצאה ממדיניות צווי הפינוי והגבלות התנועה שמנעה מחקלאים גישה לאדמותיהם כבר מראשית המלחמה, כך שלא ניתן היה לטפל בגידולים קיימים.
58. אלפי דונמים של שדות ירק, מטעי עצי פרי וגידולי דגן אבדו. הקרקע שנותרה שוממה, חשופה כיום לאובדן פוריות, ולהפסקת המחזור החקלאי גם במהלך העונות הבאות. תשתיות ההשקיה שהן אבן היסוד של החקלאות המקומית נהרסו או הושבתו כמעט כליל. בארות מים הושמדו מהפצצות ישירות או חדלו לפעול בשל מחסור בחשמל ובדלק. התמונות המצורפות מתארות אזורים שבהם היו חממות לגידול ירקות מדרום לעיר עזה טרם המלחמה, ובחודש מרץ 2024

59. ההשמדה הנרחבת והמתמשכת של אדמות גידולים ותשתיות חקלאיות ברחבי רצועת עזה – כחלק ממערך כולל של עיצוב מרחבי וצבאי שיטתי - תועדה על ידי חוקרים ודווחה על ידי מקורות עצמאיים רבים, ובהם בין היתר [ארגון המזון והחקלאות של האו"ם \(FAO\)](#) וועידת [האו"ם לסחר ופיתוח \(UNCTAD\)](#) (ראו גם [דיווח המתאם ההומניטרי של האו"ם \(OCHA\)](#) [מס' 261](#), מיום 5.2.2025).

60. מכלל המקורות עולים הממצאים הבאים: מאדמות החקלאות ברצועת עזה - כ-104 קמ"ר מתוך 150 קמ"ר - ניזוקו באופן שאין אפשרות לגדל בהן מזון; בין 80%-ל-96% מהציד החקלאי הושמד, כולל מערכות השקיה, חוות משק חי, מכונות ומתקני אחסון; כ-3,700 חממות חקלאיות, המהוות 45% מכלל החממות ברצועה, נהרסו; 47% מהבארות החקלאיות נהרסו או ניזוקו; אף מתקן לטיהור שפכים, ששימש להשקיית גידולים, לא נותר תקין ופעיל; 65% ממכלי המים נהרסו או ניזוקו; כ-96% מעדרי הצאן והבקר שגודלו באופן מסחרי הושמדו או מתו כתוצאה ממחסור במים ומזון, ייצור החלב הופסק כמעט כליל, ורק כ-1% מהעופות נותרו בחיים.

61. [הממצאים](#) מלמדים על תבנית חוזרת ונשנית של הרס חקלאי מתוזמן, מצטבר ומכוון. בינואר 2024 פרסמה נציבות זכויות האדם של האו"ם (OHCHR) הודעה לתקשורת, שלפיה ישראל גרמה נזקים מבניים וארוכי טווח למשק המזון בתוך הרצועה, בין היתר באמצעות מניעת גישה לאדמות חקלאיות, לדיג ולמי השקיה נקיים, ויצירת תנאים שבהם לא ניתן לקיים חיות משק. [המפה המצורפת מתארת אזורים חקלאיים שניזוקו \(בשחור\), על פי צילומי לוויין, נכון לחודש יוני 2024](#)

62. אזורים חקלאיים שלמים הושמדו במסגרת תפיסה פינוי ו"שיטוח" של אזורים כפריים בצפון הרצועה, בדרומה ובמזרחה. כך למשל, אזורים חקלאיים נרחבים בשטחים הפתוחים מצפון ומדרום לעיר עזה בשכונות ג'באליה, בית לאהיא ובית חנון הוחרבו במסגרת הלחימה. התמונות המצורפות מתארות את ההרס הנרחב בשטח שבו היו בעבר חממות לגידול ירקות, באזור רפיח. התמונות צולמו במהלך הפסקת האש, בראשית חודש פברואר 2025, ופורסמו על ידי ארגון המזון והחקלאות של האו"ם (FOA).

(התיעוד המלא זמין לצפייה באתר הארגון).

63. השיטוח והפינוי המוחלט של איזור החיץ, ציר נצרים, מסלולי החדירה שיצר הצבא, וכן השימוש באזור המואסי כמחנה עקורים צפוף החרבו קרקעות חקלאיות נוספות. [ניתוח צילומי אויר](#) מלמד כי לאורך כל אחד מהנתיבים הללו, תועד הרס שיטתי של תשתיות חקלאיות, כולל חוות, שדות מעובדים, מתקנים חקלאיים ומבנים כפריים. גם בהנחה שהקרבות ייפסקו שיקום ענפי החקלאות ידרוש שנים, ובמקומות מסוימים יתכן שלא יצלח כלל בשל הנזק הרב שנגרם לקרקעות כתוצאה מההפגזות, מחדירת מלחים, זיהום במי ביוב ובחומרים מסוכנים, כך [על פי הערכות ארגונים בינלאומיים](#) (ראו גם [דיווח המתאם ההומניטרי מס' 273](#) מיום 25.4.2025).
64. לצד קריסת ענפי החקלאות, [הובילה המלחמה לקריסת ענף הדיג והחקלאות הימית](#). מאז פרוץ המלחמה, הגישה לים נחסמה באופן שיטתי באמצעות איסור על יציאה לים, דבר שנומק בחששות ביטחוניים (עדכון המתאם ההומניטרי מס' 251 מיום 2.5.2025).
65. קריסת ענף הדיג החרפה את חוסר הביטחון התזונתי, ושללה מתושבי הרצועה מקור מזון מרכזי ובר קיימא עליו הסתמכו (ראו למשל: [דיווח המתאם ההומניטרי מס' 252](#), מיום 31.12.2024; [דיווח המתאם ההומניטרי מס' 224](#), מיום 30.9.2024; [דיווח המתאם ההומניטרי מס' 251](#), מיום 31.12.2024). נזקים אלה הם תוצאה של הפעולות הצבאיות והמצור.
66. בנוסף לפגיעות הישירות בענף הדיג, בלחימה נפגעו מתקני טיהור השפכים, כך ששפכים מוזרמים ישירות לים התיכון לאורך חופי עזה ונגרם זיהום חמור של מי הים והדגה. לפי [דיווחים של ארגון הבריאות העולמי \(WHO\)](#) רמות החיידקים הפתוגניים במים חורגות באלפי אחוזים מהתקן הבינלאומי המותר לרחצה או לפעילות ימית.
67. בחודש ינואר 2025 [פרסם ארגון המזון העולמי](#) הודעה לפיה צעדי חירום לשיקום החקלאות ברצועת עזה נדרשים כאמצעי להגנה על האוכלוסייה מפני רעב. ביום 12.5.2024 פרסם ארגון המזון העולמי הודעה נוספת, מחלות ומוות בקרב בעלי חיים שאינם מוזנים ואינם מחוסנים עלול להוות גורם מסוכן להתפתחות והתפשטות של מחלות מסוכנות (ראו גם [דיווח המתאם ההומניטרי מס' 288](#), מיום 15.5.2025).
68. לאורך המלחמה ישראל סירבה לאפשר כניסת פריטים הכרחיים לשם שיקום החקלאות ולו בקנה מידה זעיר (ראו למשל [דיווח המתאם ההומניטרי מס' 249](#), מיום 24.12.2024). הסירוב המלא לאפשר את שיקום מערכת החקלאות עומד בעינו לנוכח סגירתם המוחלטת של המעברים כיום.

סיכום ביניים

69. מכל האמור לעיל נלמד כי בשל מדיניות ישראל קיים מחסור אקוטי בסיוע הומניטרי ברצועת עזה, אשר פוגע באופן אנוש בתושבים מוגנים, לרבות באוכלוסיות פגיעות במיוחד כגון, תינוקות וילדים, פצועים וחולים. בנוסף, המתקפה הישראלית המתמשכת החרבה את אמצעי ייצור המזון בתוך הרצועה והמשיבים מונעים כל אפשרות לשקם את תשתיות הייצור.

70. על אף שישראל טוענת שהיא עוקבת אחר מצבה של האוכלוסיה האזרחית וכי אין מחסור במזון ברצועת עזה, העובדות בשטח מלמדות אחרת. לכל הפחות, קיים ספק עמוק בוודאי באשר לגרסה שמציגה ישראל וספק זה מצטרף לעובדה שבמהלך ההתדיינות בבג"ץ 2280/24, המדינה הודתה כי אין לה מידע על אודות הצורך ההומניטארי ברצועה. כל יום בו המעברים נותרים סגורים גובה חיים ומסכן את בריאותם של התושבים וכל עיכוב הינו עינוי והחרפה לאין שיעור של סבלה של האוכלוסייה שממילא סובלת מתת תזונה קיצוני, רעב ומצב בריאותי לקוי ביותר.

בג"ץ 2280/24

71. אין זו העתירה הראשונה המוגשת על ידי העותרים בעניין הסיוע ההומניטרי לרצועת עזה. ביום 27.3.2025 ניתן פסק דין בבג"ץ 2280/04 שהגישו העותרים יותר משנה קודם לכן, ביום 17.3.2024. כמצוין בו, פסק הדין נכתב – אך לא פורסם – לפני החלטת הדרג המדיני מראשית חודש מרץ 2025 לסגור את המעברים. בית המשפט החליט שלא להידרש להתפתחויות קריטיות אלה ופסק הדין עוסק רק במצב העובדתי והנורמטיבי שקדם להן. הנימוק שניתן להתעלמותו של בית המשפט מסגירת המעברים במשך 25 ימים הוא כי מדובר בשינוי נסיבות קיצוני במצב העובדתי והמשפטי.

72. עם זאת, כפי שיפורט לעיל, ניתן ללמוד מפסק הדין על החובות שחלות על המשיבים, לשיטת בית המשפט, גם בימים אלה ועל הפרתן הבוטה המנוגדת לדין הבינלאומי. יצוין, כי פרשנות בית המשפט לחובות החלות על המשיבים, מבטאת אימוץ מוחלט ומלא של עמדת המדינה בהקשר זה. לא למותר לציין כי העותרים מסתייגים מפרשנות בית המשפט אודות החובות שחלות על המשיבים בכל הנוגע לאספקת סיוע הומניטארי לאוכלוסיה האזרחית ברצועה וסבורים כי היא שגויה. אולם, לצורך הדיון הנוכחי, ניכר כי גם בהתאם לפרשנות המצמצמת של חובות המשיבים, סגירת המעברים מהווה הפרה של הדין.

73. בפס"ד, קבע בית המשפט, כי "המסגרת הנורמטיבית הרלוונטית לסכסוך המתמשך שבין מדינת ישראל ובין ארגוני הטרור ברצועת עזה, היא דיני הלחימה ... אשר מפרטות את חובותיהם של צדדים לסכסוך כלפי אזרחים שאינם משתתפים בלחימה" וכי "בתמצית, ניתן לומר כי **דיני הלחימה מחייבים צדדים לאפשר ולהקל על מעבר של סיוע הומניטרי לאזרחים שמצויים בשטח הסכסוך**, גם אם מדובר באזרחי הצד היריב, אך כי בעת יישום חובה זו ניתן לקחת בחשבון שיקולים ביטחוניים וצבאיים" (ס' 16, ההדגשות כאן ובהמשך ע"י הח"מ). בית המשפט מפנה בהקשר זה לס' 23 לאמנת ג'נבה הרביעית בדבר הגנת אזרחים בימי מלחמה 1949 ולסעיף 70 לפרוטוקול הראשון לאמנות ג'נבה משנת 1977 ומציין כי "המשיבים ציינו כי מקובל עליהם שהתנהלותם תיבחן בראי שני הכללים הללו... המשקפים דין בינלאומי מינהגי" (ס' 17).

74. משכך בית המשפט קבע כי על ישראל חלות החובות מכח דיני הלחימה (וכן, מכח הדין הישראלי הפנימי ובפרט חובת הרשויות המדינה לנהוג בהגיונות, בסבירות ובמידתיות). הוא דחה את טענת העותרים אודות תחולת דיני הכיבוש ודיני זכויות האדם הבינלאומים (בהיותם דין כללי).

75. בהינתן תשתית נורמטיבית זו, דן בית המשפט בחובה לגבש תשתית עובדתית לגבי צרכי האוכלוסיה והמצב ההומניטארי ברצועה. בית המשפט מציין כי לעמדת המשיבים, החובה

לגיבוש תשתית עובדתית תקום "רק במצב בו צד לעימות מזוין מבקש שלא לאפשר ולהקל על מעבר סיוע הומניטארי" – ואולם, כך הוסבר, זהו אינו המצב בענייננו, שכן עמדת המשיבים ממילא הייתה להקל ולאפשר הכנסת סיוע הומניטארי "ללא הגבלה כמותית והמדינה אף נקטה פעולות להגדלת היקף הסיוע המועבר" (פס' 50). עם זאת, השופט עמית מחווה דעתו כי "גיבוש תמונה עובדתית בנוגע לצרכיה ההומניטאריים של האוכלוסייה האזרחית, הוא רכיב חשוב בתהליך קבלת ההחלטות וקביעת המדיניות בזיקה לסיוע ההומניטארי – ומדובר במלאכה מתמשכת ורציפה שיש לפעול למילוייה באופן רציף" (פסקה 52).

76. לסיום חלק זה נקבע כי "חובותיה של ישראל בהקשר מושא ענייננו, כוללות את החובה לאפשר ולהקל (to allow and facilitate) על העברת הסיוע שנחוץ למילוי צרכיה החיוניים של האוכלוסייה האזרחית ברצועה, על כל המשתמע מכך, ובתוך כך נדרשים המשיבים לפעול, במידת האפשר, לקיום מעקב מתמיד אחר תמונת הצרכים ההומניטאריים החיוניים ברצועה. עם זאת, ברי, כי בעת יישום מכלול החובות הללו יש לקחת בחשבון אילוצים ביטחוניים, צבאיים ומבצעיים, וכן את הקשיים האינהרנטיים למלאכת איסוף המידע בזמן מלחמה" (ס' 56).

77. בהמשך לכך, בוחן בית המשפט את יישום החובות שקבע כי הן חלות על המשיבים – היינו לאפשר ולהקל על מעבר כניסת סיוע הומניטארי – תוך שהוא מציין כי "הביקורת השיפוטית תתבצע בענייננו מתוך הכרה במכלול הנסיבות הרלוונטיות, תוך מתן המשקל הראוי לשיקולים צבאיים-ביטחוניים, אך גם לחובתם של המשיבים לפעול בסבירות ובמידתיות בכל אורחותיהם" (פס' 58). בתוך כך, הוא בוחן את התשתיות, המעברים ואופני הכנסת הסיוע אל תוך הרצועה וקובע כי המשיבים הרחיבו את היקף הסיוע ופעלו לייעל את צירי הכנסת הסיוע, את שיפור הקשר עם ארגוני הסיוע, שיפור הגישה למזון ומים ופעולות נוספות שביצעה המדינה בהקשר זה.

78. נוכח כל אלה נקבע כי המשיבים עומדים בחובותיהם לאפשר ולהקל כניסת סיוע הומניטארי לרצועה תוך איזון בין חובותיה ההומניטאריות של המדינה לבין שיקולים ביטחוניים – מבצעיים (ס' 90).

79. לקראת סיום פסק הדין קובע הנשיא עמית כי לצורך יישום חובותיה ההומניטאריות, על ישראל לבצע "מעקב מתמיד אחר מצב הסיוע ההומניטארי ברצועת עזה ואחר תמונת הצרכים של האוכלוסייה בה" תמונה המתגבשת תוך דיאלוג עם ארגוני הסיוע (פס' 96).

80. לעניין העתירה שבכותרת הבהיר הנשיא כי נוכח ההחלטות חדשות המשות באופן ניכר את התשתית העובדתית והמשפטית טענות הצדדים באשר לנסיבות חדשות אלו – שמורות להם.

81. מכל הנאמר לעיל עולה כי גם לנוכח הפרשנות המצומצמת והשגויה, לשיטת העותרים, של בית המשפט בפסק הדין לחובות המוטלות על ישראל, פרשנות שכאמור תואמת את עמדת המשיבים, אין ספק כי במצב הנוכחי – סגירה גורפת של המעברים לרצועה ומניעת כניסה של סיוע הומניטארי לרצועה, באופן מוחלט מכוון ומוצהר, במשך שבועות ארוכים – מפירים המשיבים באופן בוטה וחמור את חובותיהם על פי המשפט הבינלאומי והמשפט הישראלי, לאפשר ולהקל על הכנסת סיוע הומניטארי לאוכלוסייה האזרחית ברצועה. כמו כן, מאופן קבלת ההחלטות והצהרות סביב קבלתן עולה כי הן לא גובשו על סמך תשתית עובדתית באשר

לצרכים החיוניים של האוכלוסיה ותוך כדי דיאלוג עם ארגוני הסיוע אשר מצידם שבים ומתריעים באופן חד משמעי על המצב ההומניטארי הקטסטרופלי של הרצועה, ההולך ומדרדר מאז סגירת המעברים והמניעה המוחלטת של כניסת סיוע לאוכלוסיה האזרחית.

מיצוי הליכים

82. ביום 17.4.2025 פנו העותרים בכתב לראש הממשלה, שר הביטחון ומתאם פעולות הממשלה בשטחים. העותרים התריעו כי קיים חשש כבד וממשי לביצוע פשעי מלחמה ופשעים כנגד האנושות ודרשו פתיחה מלאה של המעברים לרצועת עזה והספקה מיידית ודחופה של סיוע הומניטארי מלא לאוכלוסיה האזרחית ברצועת עזה.

83. כחודש חלף מאז פניה זו ולמרות הנסיבות החמורות המתוארות והחשש לביצוע הפרות דין ופשעים, המשיבים לא טרחו להשיב לה. חמור מכך, המשיבים לא פתחו את המעברים והמשיכו למנוע מעבר סיוע אשר הוביל להתדרדרות חמורה במצב ההומניטרי ברצועה.

הטיעון המשפטי

84. התמונה העובדתית המצטיירת מהמקורות השונים שתוארו לעיל ואף מהצהרות מפורשות של קובעי המדיניות היא חד משמעית. מדינת ישראל סגרה את כל המעברים לרצועה ומונעת כניסה וחלוקה של סיוע הומניטרי ולא מאפשרת לארגונים בינלאומיים לעשות את עבודתם. ברצועת עזה שורר משבר הומניטרי קטסטרופלי והפגיעה באוכלוסיה האזרחית, במיוחד בילדים ובנשים, היא חסרת תקדים. התושבים ברצועת עזה חשופים לסכנת חיים בכל עת.

85. במצב הדברים המתואר מדינת ישראל מבצעת פשעי מלחמה ויתכן כי גם פשעים נגד אנושות. המדינה מפרה את חובותיה כצד לחימה וככוח כובש, מרעיבה את האוכלוסיה האזרחית, פוגעת בזכויותיה כאוכלוסיה מוגנת ומטילה עליה ענישה קולקטיבית. העותרים יציגו את טענותיהם המשפטיות בתמצית שכן, אלו נפרשו בהרחבה בבג"ץ 2280/24 ונדמה שאין צורך לשוב על הדברים. כאמור, העותרים סבורים כי בפסק הדין בבג"ץ 2280/24 נפלו שגגות משפטיות רחבות היקף באשר להיקף חובותיה של ישראל כלפי האוכלוסיה המוגנת ברצועת עזה ובחסר למקורות הנורמטיביים של חובות אלו. העותרים עומדים על טענתם כי רצועת עזה נמצאת תחת כיבוש ישראלי, אשר הולך ומעמיק ומשכך היא חבה חובות מכוח דיני הכיבוש כלפי תושביה המוגנים. עם זאת, לאחר שהמשיבים החליטו לסגור את המעברים, אין ספק שהם מפרים גם את החובה המצומצמת מכוח דיני הלחימה לאפשר ולהקל על מעבר סיוע ההומניטארי לתושבים המוגנים באשר הם.

86. יודגש כבר עתה, כי מכלול החובות המוטלות על ישראל לא מצטמצמות או נסוגות גם אם חמאס מפר אותן. גם קיומן של תוכניות עתידיות לחידוש הסיוע לא מרפא את הפרות הדין שהמדינה מבצעת. המשפט אוסר על מניעת מעבר של סיוע הומניטרי והוא מחייב את ישראל לפתוח את המעברים ולחדש את כניסתו וחלוקתו לאלתר.

ההחלטה לסגור את המעברים מהווה הפרה של בג"ץ 2280/24 ושל ההלכות הקודמות לו

87. כפי שנפסק לאחרונה בבג"ץ 2280/24, מדינת ישראל אינה כופרת בחובותיה בהתאם לדיני הלחימה, כפי שהצהירה בעבר בפני בית משפט נכבד זה וכפי שהצהירה בפני בית הדין הבינלאומי לצדק. בפסק הדין נקבע כי מכוח דיני הלחימה (ס' 23 לאמנת ג'נבה הרביעית וסעיף 70 לפרוטוקול הנלווה הראשון), מחויבת מדינת ישראל לאפשר ולהקל על מעבר סיוע הומניטארי לתושבים, לצד זכותה לקבוע הסדרים טכניים ולפקח על הכנסת הסחורה במטרה למנוע את הגעתה לידי ארגוני הטרור (ס' 18 לפסק הדין של הנשיא עמית). עוד נקבע בפסק הדין כי לישראל חובות נוספות כלפי האוכלוסיה האזרחית ברצועת עזה בהתאם להלכת אלבסיוני:

"במציאות שלאחר ההתנתקות מוסיפה מדינת ישראל לשאת בחובות מסוימות, אשר נובעות בעיקרן ממצב הלחימה מול ארגון החמאס; ממידת השליטה של ישראל במעברי הגבול שבינה ובין הרצועה; וכן "מהמצב שנוצר בין מדינת ישראל לבין שטח רצועת עזה לאחר שנות השלטון הצבאי הישראלי באזור" – מצב שהוביל ליצירת תלות בישראל בהיבטים מסוימים"

88. אותה תלות מסויימת בסיוע ובהכנסת סחורות ומוצרים אל הרצועה מן החוץ, הפכה כיום לתלות מוחלטת. בעוד פסק הדין אינו קובע כי ישראל אינה בעלת שליטה אפקטיבית בכל היבטי החיים ברצועה, הנשיא עמית מכיר כי שליטה אפקטיבית בהיבטים מסויימים אכן יוצרת אחריות בה במידה שהיא מלמדת על שליטה אפקטיבית או השפעה של מדינת ישראל באותו תחום או היבט שלגביהם בידיה השפעה משמעותית או מכרעת. אף אם נקבל גישה מצמצמת זו, הרי נגזר ממנה בבירור כי על ישראל מוטלת חובה ישירה ומלאה לוודא הכנסת סיוע מספיק לרצועת עזה, וודאי שנאסר עליה למנוע כניסת סיוע.

89. **כמתואר לעיל במפורט, לא רק שמדינת ישראל סגרה את המעברים בהחלטת ממשלה, אלא שמאז תחילת המלחמה ועד היום היא תקפה ופגעה קשות באובייקטים ובתשתיות החיוניים להשרדות האוכלוסייה האזרחית.** הפגיעה הנרחבת שגרמה הלחימה לתשתיות האזרחיות ברצועת עזה, ובפרט בתשתית הדיג וייצור המזון מן החי והצומח, הובילו כאמור למצב שבו סיוע הומניטרי נותר מקור מזון יחיד שעליו תושבי רצועת עזה נאלצים להסתמך. בין אם הרס תשתיות ייצור המזון נעשה במתכוון או בשגגה, התוצאה היא אחת – תלות מוחלטת בסיוע הומניטרי ובהכנסת סחורות לרצועה מן החוץ. מצב זה, לצד שליטתה המוחלטת של ישראל בכל מעברי הגבול והנתיבים הימיים אל הרצועה וממנה, מבסס את שליטתה ומכאן את חובותיה בהיבט זה, ומחייב את מדינת ישראל לאפשר הכנסת סיוע לרצועה ללא שיהוי נוסף.

90. **נקודת המוצא של פסק הדין הוא טענתה של מדינת ישראל לפיה היא מיישמת מדיניות עקרונית "שלא להטיל מגבלות על כמות הסיוע שנכנסת לרצועה" (ס' 70) מתוך הכרה בחובתה לפי הדין הבינלאומי.** בית המשפט אימץ את ההצהרה לפיה מדינת ישראל מאפשרת "לארגוני סיוע ולקהילה הבין-לאומית להכניס סיוע הומניטארי רב לשטחי רצועת עזה, והכל תוך כדי הלחימה הקשה" (ס' 74).

91. כיום לא נותר כל מקום לספק כי המדינה מיישמת במשך שבועות ארוכים מדיניות מכוונת ומוצהרת אשר אינה מסתפקת בהגבלות ישירות או עקיפות על מניעת הסיוע, אלא מונעת לחלוטין כל סוג של סיוע המיועד להיכנס לרצועת עזה. החלטת הממשלה לסגור את המעברים ולמנוע מעבר סחורות מכל סוג לרצועה, לא מותירה מקום לספק כי המשיבים מפרים את חובותיהם מכוח דיני הלחימה ובשום מקרה לא ניתן לטעון עוד כי הם "מאפשרים ומקלים" על מעבר סיוע הומניטרי אל הרצועה ובתוכה.

92. ודוק. עצירת הסיוע כליל וסגירת המעברים אינם נכנסים בגדרם של הסייגים לחובה לאפשר ולהקל על כניסת הסיוע, אף לא בשל הצורך למנוע זליגת סיוע אל חמאס.

93. **לנוכח הפרה כה בוטה של דיני הלחימה, קל וחומר לאחר שזה עתה הצהירה המדינה בפני בית משפט נכבד זה כי היא מכירה בחובות החלים עליה, נדרש בית משפט זה להורות למשיבים לפתוח לאלתר את המעברים.**

94. בפסק הדין בבג"ץ 2280/24 קבע הנשיא עמית כי ההלכות שנקבעו בפסק הדין בבג"ץ 9132/07 **אלבסיוני נ' ראש הממשלה** ואחרים עומדות בעינן. כידוע, בעניין אלבסיוני נקבע כי החובה המוטלת על ישראל –

נגזרת מהצרכים ההומניטריים החיוניים של תושבי רצועת עזה. על המשיבים למלא את החובות המוטלות עליהם מכוח דיני המשפט הבינלאומי ההומניטרי, ובמסגרת זו עליהם לאפשר לרצועת עזה אספקה רק של הטובין הדרושים לשם קיום הצרכים ההומניטריים החיוניים של האוכלוסייה האזרחית. (פסקה 11 לפסק דין).

ובהמשך :

המשיבים כלל אינם חולקים על קיומן של החובות ההומניטריות המוטלות עליהם, ואשר מחייבות את מדינת ישראל לאפשר מעבר של אספקת מוצרים הומניטריים חיוניים לרצועת עזה, להימנע מפגיעה מכוונת במתקנים הומניטריים (פסקה 15 לפסק דין).

95. כפי שתואר בהרחבה לעיל, החלטת הממשלה לסגור את המעברים ולמנוע כניסת סיוע הומניטרי, משמעה מניעת אספקת טובין "הדרושים לשם קיום הצרכים ההומניטריים החיוניים של האוכלוסייה האזרחית". המשמעויות של התנהלות זו כבר ניכרות בשטח, ודי בקריאת עדכון ה-IPC האחרון על מנת להבין את ממדי הזוועה שיצרה החלטת הממשלה. אלא שאין צורך להסתפק במחקר זה שכן, כל הארגונים הבינלאומיים הפועלים בשטח ומכירים את המצוקה מקרוב מעידים על מחסור אקוטי במזון, תרופות וסיוע הומניטארי אחר שבגינו, קיום הצרכים ההומניטריים החיוניים של האוכלוסייה האזרחית אינו מתאפשר מזה שבועות.

96. ודוק. בבג"ץ 4258/08 **גישה נ' שר הביטחון** (5.6.2008), אשר הוגש לאחר פסק הדין בעניין **אלבסיוני**, בית המשפט חזר והדגיש כי נוכח שליטתה של ישראל על המעברים לרצועה, **היא**

אינה יכולה להימנע בצורה מכוונת מהעברת מוצרים חיוניים לרצועת עזה וכי עליה לעשות כל שביכולתה על מנת למלא אחר התחייבויותיה כפי שנקבעו בעניין אלבסיוני.

97. בפסיקה נוספת, בית המשפט העליון חזר והדגיש כי נוכח שליטתה במעברים, ישראל מחויבת לאפשר לתושבים ברצועת עזה את השירותים החיוניים לקיום רמת חיים סבירה ואנושית, כאשר הצרכים הכלכליים נכללים בגדרם. כך נקבע בבג"ץ 1169/09 **פורום משפטי למען ארץ ישראל נ' ראש הממשלה** (15.6.2009):

גם אם רצועת עזה נשלטת כיום על ידי תנועת החמאס, אשר הוכרזה ארגון טרור, **חיים בה תושבים הזקוקים לשירותים חיוניים לקיום איכות ורמת חיים סבירה ואנושית. ישראל נדרשת להושיט עזרה כדי לאפשר סיפוק צרכים הכרחיים לאוכלוסייה המקומית, שבלעדיה לא יקבלו מענה.** בשירותים חיוניים אלה עשויים להיכלל גם היתרים להזרמת כספים הנחוצים לתשלום משכורות לעובדים, המהווים אמצעי קיום מינימאליים להם ולמשפחותיהם... **הציבור התמים המתגורר ברצועת עזה אינו יכול להיוותר מנותק מאמצעי קיום וקווי אספקה בסיסיים הנחוצים לחיים בכבוד...** (פסקה 21).

98. האם יש מי שיטען כיום כי ישראל אינה מונעת באופן מכוון מעבר של מוצרים חיוניים לתושבי רצועת עזה? האם יש מי שיקבע היום כי החלטת הממשלה לסגור את המעברים אינה מפרה בגסות את פסיקת בג"ץ ואת הדין הבינלאומי? **ההחלטה לסגור את המעברים מהווה הפרה דיני הלחימה ובעיקר של החובה להגן על האוכלוסייה האזרחית ולאפשר מעבר חופשי של סיוע הומניטרי**

99. דיני הלחימה מחייבים את המשיבים אף לתפיסתם. כך למשל ציין הנשיא רק לאחרונה בפסק דינו בבג"ץ 2280/24: "המשיבים ציינו כי מקובל עליהם שהתנהלותם תיבחן בראי שני הכללים הללו – סעיף 23 לאמנת ג'נבה הרביעית וסעיף 70 לפרוטוקול הראשון – אף מבלי להידרש לתחולתה של האמנה ברצועת עזה." (סעיף 17 לפסק דינו של הנשיא).

100. סעיף 23 לאמנת ג'נבה הרביעית, המהווה חלק מהמשפט הבינלאומי המנהגי, מטיל על צד ללחימה חובה להתיר **מעבר חופשי** של כל משלוחי הרפואות וצרכי בתי החולים וכן כל משלוחי המזון, הבגדים, והתרופות ההכרחיים במיוחד לילדים מתחת לגיל 15, לנשים הרות ולילודות.

101. סעיף 70(2) לפרוטוקול הראשון **מוסיף על חובה זו ומרחיב את ההגנה שיש להבטיח לאוכלוסייה המוגנת.** הסעיף קובע כי הצדדים לסכסוך מזוין יתירו את מעברם המהיר וללא עיכוב של כל משלוחי הסיוע, הציוד והסגל ההומניטריים אף אם סיוע כזה מיועד לאוכלוסייה האזרחית של הצד היריב. סעיף 70(4) עוד מוסיף כי "הצדדים לסכסוך יגנו על משלוחי הסיוע ויקלו על חלוקתם המהירה."

102. ההוראה בסעיף 70 לפרוטוקול הנוסף מהווה הוראה מנהגית, אשר קובעת (בכלל 55) כי:

“The parties to the conflict must allow and facilitate rapid and unimpeded passage of humanitarian relief for civilians in need, which is impartial in character and conducted without any adverse distinction, subject to their right of control.”

103. יצוין כי בהתאם לשני הפרוטוקולים לאמנות ג'נבה, נדרשת הסכמת הצדדים לסכסוך לצורך כניסת הציווד ההומניטרי – ובמקרה של סכסוך שאינו בינלאומי אזי הסכמת המדינה. בהתאם לדברי ההסבר לכללים המנהגיים, בעוד שדרישה זו אינה חלק מהפרקטיקה הקיימת, הרי שבכדי שארגון יוכל לפעול ולספק את הסיוע באזור לחימה, הוא חייב לקבל הסכמה. עם זאת, מדינות מחויבות לא לסרב לבקשות אלו בצורה שרירותית. זאת ועוד, כאשר קיים סיכון של הרעבה של האוכלוסייה האזרחית, אזי מוטלת חובה על צד לסכסוך להסכים לאפשר מעבר הסיוע ההומניטרי בצורה מהירה וללא הפרעה. כידוע, חמאס והרשות הפלסטינית, אינם מתנגדים לכניסת הסיוע ההומניטרי לאוכלוסייה האזרחית, אלא ההפך הוא נכון. מניעת כניסת הסיוע והציווד ההומניטרי הוא תוצאה ישירה של החלטת המשלה שהינה פושעת בנסיבות העניין ועומדת בניגוד לחובותיה.

ר' Jean-Marie Henckaerts and Louise Doswald-Beck, *Customary International Humanitarian Law, Volume I: Rules* (International Committee of the Red Cross ed., Cambridge University Press 2005), עמ' 193-200.

104. כפי שצוין על ידי הצלב האדום עוד בשנת 1995, על כל צד לסכסוך :

“to accept, under the conditions prescribed by international humanitarian law, impartial humanitarian relief operations for the civilian population when it lacks supplies essential to its survival.”
(26th International Conference of the Red Cross and Red Crescent, Res. II (cited in Vol. II, Ch. 17, § 533))

105. אין ולא יכולה להיות מחלוקת כי האוכלוסייה האזרחית ברצועת עזה, סובלת ממחסור חמור במזון, מים נקיים, תרופות ועוד החיוניים להישרדותה. מקרים נרחבים של תת תזונה ורעב ומקרי המוות כתוצאה מכך מחייבים את מדינת ישראל לפתוח לאתר את המעברים ולאפשר את כניסתו של כל הסיוע ההומניטרי הנדרש. אסור לישראל להמשיך למנוע כניסת משלוחים או את שינועם בתוך הרצועה.

106. טענות המשיבים בדבר צרכים “מדיניים-ביטחוניים”, אינן יכולות להצדיק במקרה הנדון את הפגיעה המתמשכת. הקטסטרופה ההומניטארית ברצועת עזה לא התפתחה מעצמה, אלא הלכה והתעצמה במהלך הימים והשבועות שבהם פגעה ישראל באוכלוסייה האזרחית. צורך צבאי יכול להשפיע על האופן שבו מנותב הסיוע או על פיקוח על החלוקה למניעת זליגה לכוחות לוחמים של האויב. בשום מקרה צורך צבאי נטען, קל וחומר אינטרס “מדיני-ביטחוני” לא יכול להצדיק סגירה פושעת של המעברים. ניתן וצריך היה לספק לאוכלוסייה האזרחית ברצועה סיוע

הומניטארי חיוני, אך מדינת ישראל נמנעה מכך ביודעין ובמכוון וסגרה את המעברים על אף שהיא מודעות להשלכות הקשות. בכך הפרה ישראל את חובתה להגן על האוכלוסייה האזרחית ולאפשר לה לקבל אספקת סיוע הומניטארי.

ההחלטה לסגור את המעברים מהווה הפרה של הצווים שהוציא בית הדין הבינלאומי לצדק (ICJ)

107. ביום 29.12.2023 הגישה מדינת דרום אפריקה בקשה לבית הדין הבינלאומי לצדק (ICJ) לפתיחת הליכים בנוגע להפרות לכאורה של התחייבויותיה של ישראל על פי אמנה בדבר מניעתו וענישתו של פשע השמדת עם ביחס לפלסטינים בעזה. ביום 26.1.2024 ה-ICJ פרסם צעדים זמניים, מחייבים מבחינה משפטית, במסגרתם הורה לישראל לנקוט בכל האמצעים למניעת ביצוע כל המעשים במסגרת סעיף II של אמנת רצח העם. לעניין שלפנינו, חשוב להתייחס לצווים העוסקים ישירות בסיוע הומניטארי. כפי שצוין בסעיף 86(4) להחלטה:

"The State of Israel shall take immediate and effective measures **to enable** the provision of urgently needed basic services and humanitarian assistance to address the adverse conditions of life faced by Palestinians in the Gaza Strip"

108. ביום 28.3.2024 התפרסמו צווים חדשים שהוציא בית הדין בשל ההתפתחויות. לעניין הסיוע ההומניטארי הורחב הצו:

"[The State of Israel shall] Take all necessary and effective measures **to ensure**, without delay, in full co-operation with the United Nations, the unhindered provision at scale by all concerned of urgently needed basic services and humanitarian assistance, including food, water electricity, fuel, shelter, clothing, hygiene and sanitation requirements, as well as medical supplies and medical care to Palestinians throughout Gaza, including by increasing the capacity and number of land crossing points and maintaining them open for as long as necessary;

109. יש לציין כי הצו הראשון הוצא על דעתו של הנשיא לשעבר אהרון ברק. בחוות דעתו מיום 28.3.2024 הוא אמנם ביקר את התיקונים לצווים (ואף הצביע נגדם) אך בסופו של יום, **הוא הצביע בעד הצו המתוקן בעניין הסיוע ההומניטארי**. לעניין זה יש חשיבות מיוחדת לעניין שלפנינו, שכן בפסק דינו של הנשיא עמית בבג"ץ 2280/24 הוא לא מתייחס להליך הנ"ל ולצווים המחייבים שהוצאו במסגרתו אלא בסוגריים (סעיף 37 לפסק דינו). וכך פוטר הנשיא עמית את הדיון:

"[למען שלמות התמונה יצוין כי העותרים התייחסו גם להליך נוסף שמתנהל בפני בית הדין הבינלאומי: תביעה שהוגשה על ידי מדינת דרום אפריקה...

ועניינה בטענות לפי האמנה בדבר מניעתו וענישתו של הפשע השמדת עם...
אולם, העתירה דן אינה עוסקת באמנה זו או בתביעת דרום אפריקה, ולא
נתבקשו בכתב העתירה סעדים בהיבט זה. משכך, ההליך שלפנינו אינו
המקום להידרש לטענות העותרים בדבר קיום החלטות בית הדין בתביעת
דרום אפריקה..."]

110. הנשיא לשעבר ברק נימק את החלטתו להצביע בעד הצו בקיומה של חובה הקבועה בו שלעמדתו,
היא חלק מהחובות שישראל פועלת בכפוף אליהם במשפט ההומניטארי. העובדה כי בג"ץ
2280/24 או העתירה שבכותרת לא עוסקות בתביעת דרום אפריקה, לא סוללת דרך מילוט
לחמוק מקיומם של צווים מחייבים כלפי מדינת ישראל שעניינם זהה - סיוע הומניטארי וחובת
מדינת ישראל לכל הפחות, להבטיח את אספקתו לאוכלוסיה המוגנת ברצועת עזה. מדינת
ישראל היא צד להליך והיא מחויבת לקיים את הצווים. בית משפט נכבד זה אמנם לא כפוף
לבית הדין הגבוה לצדק בהאג, אך בהיותו הגורם השיפוטי העליון והמוסמך במשפט הבינלאומי,
על בית משפט נכבד זה ליתן לפירוש שנותן בית הדין למשפט הבין-לאומי את מלוא המשקל
הראוי. מקום בו הוציא "הגורם השיפוטי העליון" צווים נגד מדינת ישראל - הנוגעים להפרת
חובותיה ביחס לסיוע הומניטארי ברצועה - בית משפט זה אינו יכול להתעלם מהם.

**ההחלטה לסגור את המעברים מהווה הפרה של האיסור על שימוש במזון וסיוע הומניטארי כנשק
מלחמה שעלול לעלות לכדי פשע מלחמה, לרבות פשע של השמדת עם.**

111. צד לחימה לא רשאי לעשות שימוש במניעת מזון כנשק מלחמה. סעיף 54 לפרוטוקול הנלווה
הראשון לאמנות ג'נבה, המהווה חלק מהמשפט הבינלאומי המנהגי, קובע איסור על הרעבת
האוכלוסייה האזרחית ועל פגיעה באובייקטים חיוניים להשרדותה:

1. הרעבת אזרחים כשיטת לחימה הינה אסורה.
2. אסור לתקוף, להרוס, לסלק או להוציא מכלל שימוש אובייקטים החיוניים
להשרדות האוכלוסייה האזרחית..."

112. איסור זה קבוע גם בסעיף 14 לפרוטוקול השני הנלווה לאמנות ג'נבה, שחל בעימותים מזוינים
שאינם בינלאומיים, וכך נקבע בכלל 53 לכללים המנהגיים:

The use of starvation of the civilian population as a method of
warfare is prohibited.

113. דברי ההסבר של סעיף 54 (1) לפרוטוקול הראשון הנוסף מציין כי השימוש בהרעבה כאמצעי
לחימה משמעותו:

"to provoke it deliberately, causing the population to suffer hunger,
particularly by depriving it of its sources of food or of supplies. It
is clear that activities conducted for this purpose would be

incompatible with the general principle of protecting the population...”

114. סעיף 8 (xxv)(b)(2) לאמנת רומא קובע כי שימוש מכוון בהרעבת האוכלוסיה האזרחית כשיטת לוחמה באמצעות מניעת אמצעים חיוניים להישרדות שלה, כולל מניעת כניסת אספקה הומניטרית כנדרש על ידי אמנת ג'נבה הרביעית, מהווה **פשע מלחמה**.

115. ההשלכה של מניעת הסיוע ההומנטארי עלולה גם להיחשב כפשע של השמדת עם על פי האמנה בדבר מניעתו של הפשע השמדת עם. שכן, פשע כזה מוגדר על פי סעיף 2 (c) לאמנה כ-

Deliberately inflicting on the group conditions of life calculated to bring about its physical destruction in whole or in part ...

116. כידוע, הצווים הזמניים שהוציא בית הדין הגבוה לצדק בהאג בתביעת דרום אפריקה נגד ישראל מכוח אמנת הגינוסיד מתמקדים בהגבלות שהטילה ישראל על הסיוע ההומניטארי. מניעה מכוונת של כניסת סיוע מכל סוג, לרבות מים (במיכלים), מזון ודלקים במשך שבועות, יכולה להוכיח כי קיימת הכוונה הנדרשת באמנה לפגוע באוכלוסיה המוגנת.

117. למעלה מהצורך יצוין כי גם דיני המצור אוסרים על פגיעה בתושבים לא מעורבים. אכן, צד ללחימה רשאי לגבש הסדרים מסוימים למעבר סיוע ופיקוח עליו. עם זאת, בשום אופן לא ניתן להצדיק את סגירת המעברים בצורה מוחלטת ולתקופה ממושכת בתואנה כי היא נועדה לצורך זה. כפי שעלה בעתירה בבג"ץ 2280/24 גם קודם לסגירת המעברים, עמדת הארגונים הבינלאומיים הפועלים בשטח הייתה כי מדינת ישראל מפרה את הוראות הדין. אך כיום, גם בהתאם לעמדה שאימץ בית המשפט, אין עוד מקום לספק ולפרשנויות שונות: המדיניות שנוקטת ישראל מאז תחילת חודש מרץ מהווה הפרה בוטה וחמורה ביותר של הדין וכאמור מעוררת חשש ממשי שמדובר בהפרות העשויות לעלות לכדי ביצוע פשע הרעבה ופשע השמדת עם.

ההחלטה לסגור את המעברים מהווה הפרה של האיסור על ענישה קולקטיבית

118. סעיף 32 לאמנת ג'נבה הרביעית קובע כי אסור לצדדים לנקוט שום אמצעי שיש בו כדי לגרום לסבלה הגופני של האוכלוסיה המוגנת.

119. תקנה 50 לתקנות האג אוסרת ענישה קולקטיבית וקובעת כי:

No general penalty, pecuniary or otherwise, shall be inflicted upon the population on account of the acts of individuals for which they cannot be regarded as jointly and severally responsible.

120. בדומה לכך, סעיף 33 לאמנת ג'נבה הרביעית קובע את העיקרון לפיו "איש בשל עבירתו ייענש". גם סעיף 75(2) לפרוטוקול הראשון הנוסף לאמנות ג'נבה קובע כי:

The following acts are and shall remain prohibited at anytime and in any place whatsoever, whether committed by civilian or by military agents...

(d) collective punishments.

121. התנהלותם של המשיבים מנוגדת למשפט הבינלאומי בהיותה ענישה קולקטיבית של מעל לשני מיליון אנשים החיים בעזה. התשתיות ברצועת עזה נהרסו והשירותים החיוניים אינם מתפקדים. אוכלוסיה שלמה שאינה מעורבת בלחימה סובלת קשות באופן יומיומי והמצב רק הולך ומחמיר.

122. זאת ועוד, המשיבים אמרו באופן גלוי כי ההחלטה לסגור את המעברים נובעת מאינטרסים מדיניים-ביטחוניים. המשיבים טוענים שחמאס מחזיק במצבורים של סיוע, הינו הנפגעים מסגירת המעברים הם דווקא האוכלוסיה האזרחית, הבלתי מעורבת והחפה מפשע.

123. הנה כי כן, המשיבים מענישים באופן קולקטיבי את כל האוכלוסיה האזרחית המוגנת (אך לא את חמאס) ועושים שימוש בתושבים פלסטינים תוך כדי פגיעה בצרכיהם החיוניים ביותר **והותרתם במצב של רעב** על מנת ללחוץ על גורמי חמאס לנקוט בפעולות מסוימות. תושבי עזה מהווים 'בני ערובה' והתנהלותם זו של המשיבים מסכנת את האוכלוסיה האזרחית ומונעת ממנה את "המינימום ההומניטרי" שעה שהמשיבים מחויבים להימנע מפגיעה בה.

ההחלטה לסגור את המעברים בלתי מידתית באופן קיצוני

124. החלטתם של המשיבים לסגור כליל את מעבר הסיוע ההומניטארי לרצועת עזה הינה בלתי מידתית באופן קיצוני. בנסיבות המתוארות לעיל, כאשר עסקינן בהחלטה הגוזרת סבל וייסורים מהקשים ביותר על מיליוני בני אדם ובהם ילדים, תינוקות ונשים נדמה שעצם בחינת מידתיות ההחלטה מיותרת.

125. נחזור ונדגיש את המובן מאליו – עתירה זו עוסקת בזכויות היסוד הבסיסיות ביותר של אדם באשר הוא אדם, החלות גם על תושבים מוגנים של צד שמנגד בעת מלחמה – הזכות לחיים, לבריאות, לכבוד, לבריאות, לשלמות הגוף, למזון מספק, למים נקיים, להגיינה בסיסית, לתנאי קיום מינימליים ועוד ועוד. פגיעה בהן, או למעשה שלילתן המוחלטת, לצורך השגת מטרה כלשהי, עומדת בסתירה מוחלטת למושכלות יסוד ולכללי מוסר בסיסיים שאין צורך להסבירם או להעמידם במבחנים. בהחלטתם לסגור את המעברים ולא לאפשר כל סיוע הומניטארי, גוזרים המשיבים על התושבים המוגנים ברצועת עזה גזר דין של חיים במחסור בלתי אנושי, ברעב ובייסורים ועל חלקם גזר דין מוות.

החלטתם של המשיבים אינה לתכלית ראויה

126. כפי שהתבטאו מקבלי ההחלטות בתקשורת, ההחלטה אשר התקבלה ביום 2.3.2025, עם תום השלב הראשון של הפסקת האש, לסגור את כל המעברים לרצועת עזה ולעצור את הכנסת הסיוע ההומניטארי לשטחה התקבלה **"ולאור סרבנות חמאס לקבל את מתווה ויטקוף להמשך**

השיחות ומטרתה לשרת את המו"מ מול חמאס ולהפעיל לחץ על הארגון במסגרת ניסיון לשפר את תנאי הפסקת אש ושחרור החטופים. בשירות מטרה זו, שהיא חשובה לאין שיעור, החליטה ישראל לפגוע אנושות ולהעניש כשני מיליון תושבי רצועה עזה, ולמנוע מהם אמצעי קיום בסיסיים שיאפשרו את שרידותם במצב מלחמה מתמשך. פגיעה קשה כזו באוכלוסיה אזרחית, העומדת בניגוד למוסר בסיסי, למושכלות יסוד ולזכויות יסוד של כל אדם וכמובן בניגוד לדין הבינלאומי ההומניטארי, אינה יכולה להוות הצדקה למטרה המוצהרת של המשיבים וודאי שאינה יכולה להוות "תכלית ראויה".

127. בית משפט זה, שב והדגיש כי מהותה של הזכות הנפגעת ועוצמת הפגיעה עשויות אף הן להשליך על הקביעה האם התכלית היא תכלית ראויה (2605/05, סעיף 45 לפס"ד) וכי "לא כל תכלית עשויה להצדיק פגיעה בזכויות יסוד חוקתיות, וכי מהותה של הזכות הנפגעת ועוצמת הפגיעה בה עשויים להשליך על התכלית הנדרשת לשם הצדקת הפגיעה (ע"פ 6659/06, סעיף 30) כמו כן, ההחלטה "הינה לתכלית ראויה אם נועדה להגן על זכויות אדם, לרבות על-ידי קביעת איזון סביר והוגן בין זכויות של פרטים בעלי אינטרסים מנוגדים (שם)". "תכלית היא ראויה אם נועדה להגן על זכויות אדם, לרבות על ידי קביעת איזון סביר והוגן בין זכויות של פרטים בעלי אינטרסים מנוגדים באופן המוביל לפשרה סבירה בתחום הענקת הזכויות האופטימליות לכל פרט ופרט (בג"ץ 4769/95 ; 6427/02 התנועה לאיכות השלטון פס' 50). מכאן שההחלטה, שגורמת לפגיעה קשה ביותר לזכויות האדם הבסיסיות ביותר של תושבים מוגנים ברצועת עזה ואין בה איזון סביר והוגן בין זכויותיהם של בעלי אינטרסים מנוגדים אינה יכולה להיות לתכלית ראויה.

128. נוכח הנאמר לעיל, ניתן לקבוע כבר בשלב זה כי החלטת הממשלה לסגור את המעברים ולמנוע מעבר סחורות וסיוע לרצועת עזה היא החלטה שלא עומדת בעקרון המידתיות. עם זאת, ומעבר לנדרש נפנה עתה לשלושת מבחני המידתיות שנקבעו בפסיקה ונקדים להם את דבריו של כבוד השופט חשין:

"מבחן המידתיות מרכז עצמו באמצעים להשגתה של מטרה. הנחת-המוצא היא, שהמטרה – כשהיא לעצמה – מטרה ראויה היא, והשאלה אינה אלא אם אף האמצעי להשגתה של המטרה אמצעי ראוי הוא. בהחילנו את עילת המידתיות נזכור עוד זאת, כי כעוצמת הזכות הנפגעת או כעוצמת הפגיעה בזכות כן תהא עוצמת הקפדתנו עם הרשות בעילת המידתיות." (בג"ץ 2355/98 סטמקה נ' שר הפנים פס' 52 (4.5.1999)).

129. יש אם כן להקפיד עם המשיבים הקפדה יתרה בעילת המידתיות, בהיותן של הזכויות הנפגעות לחיים, לבריאות, לכבוד, למזון למים נקיים, לתנאי מחייה ראויים, זכויות יסוד מן המעלה הראשונה, ובהיותה של הפגיעה באוכלוסיה אזרחית קשה מאוד, לעיתים אנושה.

130. בהתאם להלכתו של בית משפט נכבד זה, זכויות יסוד אינן מוחלטות וניתן להגבילן על מנת שלא לפגוע בזכויות אחרות או באינטרסים מוצדקים, היינו לצורך מטרה ראויה. ואולם, על הפגיעה בזכויות יסוד להיות מידתית :

"עקרון המידתיות שואב את כוחו מהמשפט הבינלאומי כמו גם מעקרונות היסוד של המשפט הציבורי הישראלי (עניין מראעבה, בעמ' 507). כדי לעמוד בתנאי המידתיות, על המפקד הצבאי הנטל להראות כי קיימת התאמה בין האמצעי הננקט על-ידו לבין המטרה (מבחן המשנה הראשון של המידתיות); כי האמצעי הננקט הוא זה שפגיעתו בפרט היא הפחותה מבין החלופות האפשריות (מבחן המשנה השני); ושקיים יחס ראוי בין הפגיעה בחירויות הפרט הנובעות מן השימוש באמצעי, לבין התועלת שתצמח מהפעלתו (מבחן המשנה השלישי, הידוע גם כ"מבחן המידתיות במובן הצר" (בג"ץ 9593/04, מוראר נ' מפקד כוחות צה"ל, פסקה 18, (פסק דין מיום 26.6.2006).

131. לעניין מבחן זה, שבה הפסיקה והדגישה כי יש לבחון את התאמת האמצעים שנבחרו להגשמת המטרה במבחן התוצאה והבחינה צריכה להיעשות לא כעניין תיאורטי, אלא כעניין מעשי, הנבחן בתוצאות הגשמתו (בג"ץ 6427/02 התנועה לאיכות השלטון בישראל נ' הכנסת (2006), פס' 63-68 לפס"ד של הנשיא ברק). השאלה שיש לשאול במסגרת מבחן זה הינה אם יש באמצעי שנבחר כדי לקדם הלכה למעשה את המטרה (אהרן ברק, מידתיות במשפט הפגיעה בזכות החוקתית והגבלותיה, עמ' 377 (2010).

132. בנוסף, ככל שהפגיעה בזכות היסוד קשה יותר, כך על הקשר הרציונלי בין האמצעי למטרה להיות הדוק יותר ובמקרים בהם מדובר, כמו בענייננו בפגיעה בזכויות כבדות משקל במיוחד, נדרשת "ודאות קרובה" לכל הפחות, להגשמת התכלית העומדת בבסיס החוק :

"באשר למבחן בדבר התאמת האמצעי לתכלית, מידת הוודאות שתידרש להתאמת האמצעי וליעילותו מושפעת ממידת החשיבות של הזכות והטעמים שביסודה. כשמדובר בזכות כבדת משקל, עשויה להידרש "ודאות קרובה", ואולי אף כמעט מוחלטת, לכך שהאמצעי הפוגע בה יגשים ביעילות ובאופן מושלם את תכליתו. לעומת זאת, כשמדובר בזכות קלת משקל יותר, ייתכן כי ניתן יהיה להסתפק ב"אפשרות סבירה" לקידומה של התכלית" (בג"ץ 1715/97 לשכת מנהלי ההשקעות נ' שר האוצר פסקה 8 לפס"ד הש' דורנר (24.9.1997)).

133. בענייננו אם כן, נוכח הפגיעות בזכויות כבדות משקל, נדרשת וודאות קרובה לכל הפחות, אולי אף וודאות מוחלטת, כי האמצעי בו נקטו המשיבים – מניעת סיוע הומניטארי מתושבי רצועת עזה - יגשים את המטרה המוצהרת של המשיבים - קידום המו"מ מול החמאס להפסקת אש והשבת החטופים.

134. עוד נפסק ביחס למבחן זה כי הדרישה לקשר רציונלי אינה מסתפקת בקיומו של קשר סיבתי טכני גרידא (בג"ץ 2887/04 סלים אבו מדיגם נ' מינהל מקרקעי ישראל, פס' 37 לפס"ד של הש' ארבל (15.4.2007)), אלא מכוונת לכך שאין לנקוט באמצעי שרירותי, בלתי הוגן או מחוסר הגיון :

"מבחן הקשר הרציונלי אינו מבחן של קשר סיבתי טכני גרידא בין אמצעי לתכלית. גם כאשר שימוש באמצעי כלשהו עשוי להוביל להשגת המטרה המבוקשת עדיין אין משמעות הדבר כי מתקיים קשר רציונלי בין האמצעי לתכלית וכי האמצעי מתאים להשגת התכלית. הדגש במבחן הקשר הרציונלי הוא על היותו של הקשר רציונלי. משמעות הדבר היא, בין השאר, שאין לנקוט באמצעי שרירותי, בלתי הוגן או מחוסר הגיון." (בג"ץ 9593/04 מוראר נגד מפקד כוחות צה"ל בגדה, פס' 25 לפס"ד הש' ביניש (26.6.2006)).

135. זאת ועוד. נטל ההוכחה בנוגע להתקיימות מבחן הקשר הרציונלי מוטל על הטוען לקשר רציונלי – היינו על המשיבים (א' ברק, מידתיות במשפט, עמ' 383 (2010)) ועל המדינה יוטל לשכנע ... שהאמצעי אשר נבחר מתאים להשגת התכלית" (ע"א 6821/93 בנק המזרחי נ' מגדל, דברי הש' מצא, עמ' 579 (9.11.1995)).

136. קשה לראות כיצד יכולים המשיבים להוכיח ברמה של וודאות קרובה, כי האמצעי בו הם נוקטים יוביל להגשמת מטרתם המוצהרת. גם אם הדעות חלוקות בשאלה זו, גם בקרב מומחים, הרי שבמבחן המציאות, מלחמה ארוכה ומדממת, שפגעה כבר פגיעות קשות וכואבות בחמאס ובאוכלוסייה האזרחית לא הביאה עד כה להגשמת המטרה עליה הצהירו המשיבים. נהפוך הוא, שבועות ארוכים חלפו מאז יום 2.3.2025 וניתן לקבוע כי האמצעי הפושע בו בחרו המשיבים לא הוביל להשגת התכלית. דברים אלו נאמרים למעלה מן הצורך שכן, כאמור, ממילא מדובר באמצעי בלתי הוגן ובלתי מוסרי הפוגע פגיעה קשה ביותר בחפים מפשע - דבר שאינו יכול לקיים קשר רציונלי לכל תכלית ראויה.

מבחן המידתיות השני: פגיעה במידה המועטה ביותר

137. מבחן המידתיות השני דורש כי האמצעי הננקט הוא זה שפגיעתו בפרט היא הפחותה מבין כלל החלופות האפשריות. גם כאשר למבחן זה יודגש כי יש להפעילו בהתחשב במהות הזכות שעל הפרק וכשמדובר בזכויות יסוד בסיסיות, מצווה הרשות להקפיד יותר על בחירת אמצעי הפוגע בהן במידה המזערית. במקרה כזה על בית המשפט לוודא ביתר שאת כי אמנם לא קיים אמצעי חלופי שפגיעתו פחותה שבכוחו להגשים את תכלית החקיקה (בג"ץ 8425/13 איתן מדיניות הגירה ישראלית ואח' נ' ממשלת ישראל, פס' 61 לפסה"ד (22.9.2014)).

138. בענייננו, אין ספק כי האמצעי של סגירת המעברים לאורך שבועות, מניעה כליל של סיוע הומניטארי או סחורות מכל סוג שהוא, הוא האמצעי הפוגעני ביותר שניתן לדמיין. נוכח קיומם

של אמצעים פוגעניים פחות, האמצעי בו נקטו המשיבים כלפי תושבי עזה אינו עומד במבחן המידתיות השני.

מבחן המידתיות השלישי: מבחן המידתיות במובן הצר

139. מבחן המידתיות השלישי דורש יחס ראוי בין הפגיעה בחירויות הפרט הנובעות מן השימוש באמצעי, לבין התועלת שתצמח מהשימוש בו. על מבחן זה אמר בית משפט נכבד זה את הדברים הבאים:

"מבחן המשנה השלישי הוא בעל אופי שונה. הוא אינו מתמקד אך באמצעי להשגת המטרה. הוא מתמקד בפגיעה בזכות האדם הנגרמת בשל הגשמתה של המטרה הראויה. הוא מכיר בכך שלא כל האמצעים – בעלי הקשר הרציונלי ושפגיעתם היא פחותה – מצדיקים הגשמת המטרה. מבחן משנה זה נושא על כתפיו, בעיקרו של דבר, את התפיסה החוקתית, כי המטרה אינה מקדשת את האמצעים. הוא ביטוי לרעיון כי קיים מחסום ערכי, שהדמוקרטיה אינה יכולה לעבור אותו, גם אם התכלית אותה מבקשים להגשים היא ראויה". אכן, מבחן זה מעמיד "מחסום ערכי". הוא שב ומזכיר לנו כי בדמוקרטיה המטרה אינה מקדשת את האמצעים, ותהיה התכלית ראויה ככל שתהיה ישנם אמצעים שמדינה דמוקרטית אינה יכולה לקבל על מנת להגשימה. " (בג"ץ 8276/05 עדאלה - המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל נ' שר הביטחון, פ"ד (סב) 1, פסקה 30 (2006)).

140. כאמור, ספק רב אם נגרמת למדינת ישראל תועלת כלשהיא מסגירת המעברים ומניעת מעבר סיוע. מעל לחודשיים וחצי חלפו ואף חטוף לא שוחרר בשל האמצעי הנבחר, נהפוך הוא. ניתן להניח באופן בטוח למדי כי סבלם של החטופים רק הועצם בשל האמצעי שנבחר. גם המשא ומתן עם החמאס לא התקדם במהלך שבועות ארוכים אלו. עם זאת, גם אם קיים אדם שיהיה מסוגל להצביע על תועלת כלשהי הנגרמת למדינה כתוצאה מהחלטה זו, היא בוודאי לא גוברת על הפגיעה ההמונית והבלתי נתפסת הנגרמת לאוכלוסיה מוגנת ברצועת עזה המונה למעלה משני מיליון בני אדם. אף אם היינו צריכים לבדוק את התועלת אל מול הנזק שנגרם לתינוקות בלבד, ילדים בלבד, נשים הרות ואמהות בלבד, חולים בלבד, פצועים בלבד או כל קבוצה אחרת, המסקנה הייתה זהה – הנזק הנגרם לכל קבוצה, קל וחומר לאוכלוסיה המוגנת כולה, גדול לאין שיעור מהתועלת (הנטענת) הנגרמת למדינה מיישום ההחלטה הפושעת. גם קיים סיכוי כלשהו כי הרעבת האוכלוסייה החפה מכל פשע ברצועת עזה תביא ביום מן הימים לנסיגת חמאס מאיזו מדרישותיו או עמדותיו – וברור לכל בר דעת כי מדובר בהשערה פרועה ומפוקפקת בלבד - הרי שמדובר באמצעי אסור ובלתי מידתי שאסור לנקוט בו.

141. מכאן שנוכח הפגיעה הקשה בזכויות תושבי רצועת עזה, ההחלטה אינה עומדת גם במבחן המידתיות השלישי.

142. מדובר בפגיעה בזכויות יסוד ראשונות במעלה כאשר עוצמת הפגיעה בהן, היא ברמה גבוהה ביותר (ברק, מידתיות במשפט, עמ' 441 ואילך). לפחות במקרה של הפגיעה בזכות לחיים ולבריאות מדובר בפגיעה בלתי הפיכה שעלולה להביא למותו של אדם. אלו בדיוק סוג הפגיעות עליהן יש לומר כי **המטרה אינה מקדשת האמצעים**.

143. הדברים נכונים גם אילו היה האמצעי בו נקטו המשיבים עומד במבחני המידתיות הראשון והשני, היינו גם אם האמצעי היה מתאים למטרה ופוגעני במידה המועטה ביותר. הדברים נכונים שבעתיים כאשר האמצעי הנבחר גורם לפגיעה אנושה בזכויות יסוד, אך יכולתו להשפיע על מימוש המטרה היא בגדר ספקולציה בלבד ואף פחות מכך והוא אינו האמצעי הפחות פוגעני. במקרה כזה אין ספק שהאמצעי הנבחר אינו עומד במבחן המידתיות השלישי.

144. לסיכום, האמצעי הנבחר – סגירת המעברים ומניעת מעבר מזון, תרופות וכל סיוע הומניטארי אחר לכלל האוכלוסייה האזרחית המוגנת ברצועת עזה - לצורך קידום השבת החטופים וקידום המו"מ עם חמאס – אינו עומד במבחני המידתיות ודינו פסילה. יפים במיוחד לעניינו דבריו של הנשיא בדימ' ברק בפרשת פלוניס:

"מודע אני לסבלן של משפחות שבויי צה"ל ונעדריו. רב הוא כאבן. חלוף השנים ואי-הוודאות פוצעים את נפש האדם. כאוב הוא עוד יותר מצבו של שבוי, המוחזק בסתר ובהיחבא, קרוע מביתו וממולדתו. אכן, כאב זה, לצד האינטרס העליון של מדינת ישראל להשבת בניה לגבולם, לא נעלם מעיניי. הוא לא מש מלבי עת נתתי החלטתי בעמ"מ 10/94 ולא פחת הוא מאז ועד היום. הטרגדיה האנושית והחברתית שבשבוי ובהיעדרות נישאת על כתפינו יום יום. **אולם, ככל שחשובה המטרה של שחרור שבויים ונעדרים, אין בה – במסגרת החוק העומד לדיון בעתירה זו – כדי להכשיר את כל האמצעים. לא ניתן – במצב החוקי שבפנינו – לתקן עוול בעוול.** סמוך אני ובטוח, כי מדינת ישראל לא תשקוט ולא תנוח עד שתמצא הדרך לפתרון סוגיה כאובה זו. כמדינה וכחברה, תהא נחמתנו בכך שהדרך לפתרון תהלום את ערכינו היסודיים (דנ"פ 7048/97 פלוניס נ' שר הביטחון (12.4.2000)).

145. לנוכח כל האמור לעיל, על בית משפט נכבד זה לקבוע כי החלטת הדרג המדיני לסגור את המעברים אינה מידתית באופן קיצוני ומשום כך פסולה ויש לבטלה.

סיכום

מזה 77 ימים, המשיבים מיישמים החלטת ממשלה לסגור כליל את המעברים לרצועת עזה ולמנוע מעבר של סיוע הומניטארי וסחורות מכל סוג. המדינה מסרה לבית משפט זה כי מדובר בהחלטה שנבעה מתוך שיקולים ביטחוניים-מדיניים על רקע המשא ומתן עם ארגון החמאס ולא על בסיס שיקולים ביטחוניים מידיים. מדובר במדיניות שמובילה לרעב, למחסור אקוטי, לקריסת מערכות בריאות, ולהתמוטטות תנאי הקיום הבסיסיים של האוכלוסייה האזרחית המוגנת ברצועת עזה.

החלטת הממשלה מפרה באופן פושע את הדין ההומניטרי הבינלאומי, ובפרט סעיפים 23 לאמנת ז'נבה הרביעית ו-70 לפרוטוקול הראשון, המחייבים את המשיבים **לאפשר ולהקל** באופן אפקטיבי ומיידי על כניסת סיוע הומניטרי. בנוסף מהווה החלטת הממשלה התנערות מוחלטת מהחובות הנובעות מהמסגרת המשפטית המצומצמת שקבע הנשיא עמית בפסק הדין בבג"ץ 2280/24. החלטת הממשלה, עושה שימוש באוכלוסיה אזרחית מוגנת כדי להפעיל לחץ על חמאס ומשום כך היא עולה כדי **ענישה קולקטיבית אסורה** ואף **שימוש ברעב ככלי מלחמה**.

כל יום נוסף שבו המעברים נותרים סגורים, וכל שעה של מניעת סיוע, גורמות לנזק בלתי הפיך – לחולים, לתינוקות, לילדים, לנשים הרות, ולחברה האזרחית כולה. עיכוב נוסף מהווה עינוי, גוזר מוות, ומחמיר משבר הומניטרי שהוא חסר תקדים בזמננו.

לנוכח כל האמור לעיל, **בית המשפט הנכבד מתבקש ליתן צו על תנאי כמבוקש, לקבוע את העתירה לדיון דחוף, ועם קבלת תשובת המשיבים להפוך את הצו למוחלט.**

סיגי בן ארי, עו"ד

אסנת כהן-ליפשיץ, עו"ד

ב"כ העותרים